



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

Historia Libri Regum tertii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Regum tertii

De attrito immundoz,	cap. xvij.
De altari et mari eneo,	cap. xvij.
De luteribus,	cap. xix.
De vasis altaris,	cap. xx.
De dedicatione templi,	cap. xxij.
De domo saltus,	cap. xxij.
De basilica z domo regia	ca. xxij.
De oppidis datis hyram,	ca. xxij.
De operibus salomonis,	cap. xv.
De regina saba,	cap. xxvj.
De aduersarijs salomōis z morte e ^o ,	ca. xxvij.
De roboā et diuisione regni,	ca. xxvij.
De ieroboā z abdo et vitulis,	ca. xxx.
De morte ieroboam,	cap. xxx.
De abta,	cap. xxxi.
De aza z regibz israel nadab z baasa z hela,	cap. xxxij.
capitulum,	xxxij.
De zamri et amri	cap. xxxij.
De achab et iezabel et helia	cap. xxxij.
De sacerdotibz q̄s infecit helias,	ca. xxxv.
De fuga helie et vocatōe helisei,	ca. xxxvj.
De prima obsidione samarie,	ca. xxxvij.
De victoria achab,	ca. xxxvij.
De vinea naboth,	ca. xxxix.
De iofaphat,	ca. xl.

Tertij regum. De vinctōe salomōis in regem.

Caplm. I.

Recipit scdm

hebreos malachaym, qd sonat regū: quia licz in p̄cedenti opere actuz sit de duobus regibz hebreo rū non simul regnantibz.

tamen quia in isto ope agitur d̄ regibus q̄ s̄ mul regnauerunt in iuda z in isrl merito regum dicit. Et rex dauid senuerat. Lūqz ope ritetur vestibus nō calefiebat: et inuenerunt ei abysag sunamitē puellam pulcrā nimis que dormiebat cum rege: z calefiebat euz z ministrabat ei. Rex s̄o non cognouit eam Adonias aut quartus filius dauid cū esset p̄mo genitus iter supstites filios regis: fidiā cū habuit regnādī: z fecit sibi currus z equites: nec corripuit eum pater z fimo eius erat cum ioab z abiatbar sacerdote. Alij s̄o mīni steriales regis z robur exercitus nō erāt euz eo: Preparauit aut adonias solēne cōsiliū in horio regali iuxta fontē rogel: z vocauit filios regis z suos, robustos autem z sibi nō

fauentes z salomonem nō vocauit. Nathari autem monuit bethsabee vt intraret ad regē z posuit verba sua in ore eius. Que ingressa ad regē ait, Domine mi tu iurasti ancille tue Salomō filius tuus regnabit post me: z ecce nūc adonias regnat te ignorante. Cūqz alijs vocatis ad cōsiliū filium meū non vocauerit scio q̄ cum dormieris cū patribz tuis: ego z filius meus erimus peccatores, id est iudicabimur morte digni: ego vt adulter: ra: ille vt adultere fili. Adhuc ea loq̄nte intrauit nathā z ait, Dñe mi rex dixisti tu Adonias regnet post me: z nō indicasti mihi seruo tuo. Et ait rex ad bethsabee. Uiuat domus nua qui eruit animā meā ab omni angustia: quia sicut iurasti tibi sic factā hodie. Et dixit ad sadoch z nathā z bananiam, Tollite vobiscum suos domini vestri: z imponite salomonem filiū meū sup mulam meā: z yngant eū in regē sadoch z nathan ad fontē geon z canētes ponite eū sup soliu meū. Et respondit bananias: amen. Suspsit aut sadoch cornu olei de tabernaculo z inunxit eū: z cecinerunt buccina: z dixit ois ppl's. Uiuat rex salomon z insonuit terra a clamore eoz: z sedens te salomone sup thronuz: adorauit dauid in lectulo suo deū q̄ dederat ei sedentes in solio in oculis suis. Porro adonias z inuitati ab eo cū estimaret tumultū ortū in ciuitate: cū currat ad eos ionathas filius abiatbar indicans eis q̄ facta fuerant: z abijt vnusqzqz in domū suā. Adonias aut timens salomonez abijt in tabernaculum: z tenuit cornu altaris tymiamatis: dicens se non egressurum: nisi rex iuraret ei de vita cōseruanda: z iurauit ei salomon dicens, Uade in domū tuā.

De scda vinctōe Salomonis,

Caplm. II.

Oles aut dauid

v oñdere plo se filiū regē fecisse: cōgregauit in israel principes vn̄ uersos: sacerdotes z leuitas: z inuncto iterū salomone: z cōfirmato ab omnibz regno salomonis corā omnibz p̄cepit salomoni de legum custodia: z iusticia, z pietate. Et p̄cepit vt edificaret templū dño dicens se iam p̄parasse ei auri decem milia talenta, argētī s̄o centum milia, ferri s̄o z eris supra numerum: lapidū qz z lignoz maximā copiam. Leuitas qz diuisit in tres ordines: in aaronitas: moy

Historia libri

seitas et leuitas. Aaronitas quoque diuisit per generationes. et inuenit de eleazar. xviij. et de itbammar. viij. Et elegit ex vnaquaque illarum vnum pontifice: precipiens vt singuli ministrarent a sabbato in sabbatum. Iadoch tamen et abiatbar pessent vniuersis. Et precerunt sortem coram rege de hebdomadibus ordinandis. De leuitis vero instituit curatores fabrice templi. xxiiij. alij hinc. xxiiij. milia. Hi dicitur sunt narbinnel. Iudices autem populi et scribas septuaginta. Quis erat de genere hebreo. li obtinebat primatum. domus dei septem.

alij hinc quattuor milia: et totidem qui hymnos dicerent. Post hec diuisit exercitum in cohortes. xiiij. Habebat autem cohortes. xxiiij. milia: quam precepit salomone obsequare per trescentos dies. Festivitas vero aliquantum honorauit. Fecerunt enim eos custodes thesaurorum dei: et vasorum que reges deo dicare contingeret: et collecte ecclesie omnem dispositionem suam indicauit: deprecans filios suos vt non grauerentur ministerium. id est salomone inter eos sublimatus. quia deus sic mandauerat sicut et ipse dauid minimus inter fratres inuincit fuerat. Descripseruntque omnem et constitutionem edificij templi omnibus suaderibus salomoni tradidit. Sed et tunc oblationibus primitias faciens tria milia talentorum auri obtulit ad aditum et currum dei faciendum: in quo et cherubin esset sub quo constituerunt arca. Principes vero et sacerdotes et leuitae et seniores populi obtulerunt aurum tanta lenta quinque milia: et stateres decem milia argenti. et decem milia lapides preciosos plures quoque custodiam habuit paterne moysi tabes vel tabius vt dicunt alij.

Luruz dicitur cybureum. id est cooptorium. Cibureum. iij. colonis erectum: sub quo arca et cherubin essent: vt fit in multis locis super arca sanctorum. De morte dauid. Ca. iii.

Propinquaue
runt autem dies dauid vt moreretur et iterauit salomoni mandata de cultu dei et lege seruanda: et pietate et iusticia circa suos: memorans promissionem dei sibi factam de semine suo iugiter regnatura si custodierint filij testamentum eius: et testimonia que doceret eos. Tria vero supradidit de ioab: et filij

berzellai: et de semel dices. Postquam ioab fecerit per inuidiam duobus principibus abner et amase: quoque sanguine effudit belli in pace id est sanguine qui non debet fundi nisi in bello fudit tempore pacis: et eorum quibus habebat pacem: et posuit cruorem plerumque in balneo suo: et in calciameto suo. id est cruor non est resperisus super arma ipsius: quia cum eis non dimicauit. sed super vestes eius quoniam pacifice eis loquebatur. Et est sensus. Non vi sed dolo occidit eos. Vel aliter. Vtri bellatores insignia operum suorum in armis suis describebant ad ostentationem glorie. Sed cum ioab hec tanquam facinorosa ostentare publice non auderet: saltem in balneo et in calciameto descripsit. Et addidit dauid. Facies et iuxta faciem tuam ne descendas pacifice ad inferos. Sed filij berzellai reddes gratiam et erunt comes meales tui. Semel quoque semineum qui maledixit mihi non patieris esse innoxium. Et mortuus est dauid: et sepultus est in ciuitate dauid cum regnasset. xl. annis. Circa tumulum eius fecit salomone. viij. loculos thesaurorum quoque vnum post mille trecentos annos aperuit byrcanus pontifex: et alium herodes sicut infra dicitur. Alij vero non dum manifestari sunt mechanicorum artis modo recordati.

Incidentia.
In diebus dauid carthago condita est quod dicitur voluit a calcedone tyrio. Vel vt alij dicunt a filia eius didone. Quintus latinus rex filius latinus: prophetauerunt autem sub eo nathan gad et asaph.

De morte Adonie et Joab et Semel.
Capitulum. iii.

Edict autem salomonis
super thronum dauid patris sui preterea tempore adonias supplicauit berthsabee vt impetraret a rege sibi dari abisag sumamite in vxorem. Que cum ingressa esset ad regem: posuit est ei thronum ad dexteram regis: et ait. Paruula petitores deprecor a te. ne confundas faciem meam. Detur abisag sumamitis adonte fratri tuo vxor. Et indignatus est rex ait. Quare postulas haec a me mihi. Postula ei regnum. Ipse enim frater meus est maior me: et habet secum potentes abiatbar et ioab: et abisag est quasi regina et potes. Contra animam suam locu

Regum tertii

tus est adonias et in opprobriū patris. **U**nuit dñs, qz hodie occidet adonias. Et interfecit euz p manū banante filiū iofade. **A**biathar qz sacerdoti dixit rex: Uade in agrū tuū nec ampli⁹ ad faciē meaz ingrediaris, vir mort⁹ es, h te liberat, qz sepe cū patre meo laborasti, et portasti arcā coraz eo, **A**biecto igit abiatbar translātū est sacerdotiū ad sadoch et de domo itbamari ad domū eleazri: sicut samuel pdixerat heli. **F**uerūt autē p⁹ finees filiū eleazri puari sacerdotio, v. **J**oseph q genuit ioab: q mareoth: q asophi: q achi rob. **A**chitob autē genuit sadoch. **P**orro ioab fugit i tabe naculū dñi: et apprehēdit cor nu altaris. **E**t misit rex banantaz vt aduocaret eū: **E**t ait ioab. **N**ō egrediar: s; moriar h dō cū renūciasset banantaz regi: dixit ei rex. **F**ac ei sicut locut⁹ ē. **E**t interfecit eū banantaz ad cornu altaris: et sepul⁹ ē in domo sua in deserto. **E**t cōstituit rex banantā p eo sup exercitiū. **V**ocauit qz rex semet i ait. **H**abita in hierlm: et nō egredieris inde. **Q**uacūqz die transieris torrentē cedron: scito te interficendū. **Q**ui inquit. **B**on⁹ ē sermo regis: sic faciā. **E**t habitauit i hierlm tribz annis. **F**actū est autē p hoc vt fugerēt sui semet ad achis regē gerbi: et descēdit semet in gerbi: et reduxit eos. **Q**d cū nūciatū esset salomoni dicit ad eum. **C**ur ipseuisti insurādū regis et mādatū ei⁹ transgressus es. **R**eddāt dñs maliciā quā fecisti patri meo in caput tuū: et interfecit eū rex p manū banante: et cōfirmatū ē regnū in manu salomons.

De somnio salomons. **Ca. v.**

Orro salomon

Pduxit in vxorē filiā pharaonis regis egypti de q vt ait bebrei genuit filiū quasi pira naturā: cū ipse adhuc ageret vndeimū annū: et induxit eam in ciuitatē dauid. **N**ondū em sibi fecerat domū. **P**orro tria pposuerat se facturū domuz domino: et domū sibi: et ambire hierusalē muro triplici. **U**t in pmo ambitu esset templū et māssiones hebdomadarioz. **D**omus qz regia cū mansioibz domesticoz. **I**n secundo habitarent potētes viri et pphete. **U**nde in fra legit de pphetissa q habitaret in scdo. **I**n tertio optifices. **P**ost hec ascendit salomō in gabao vt immolaret ibi in excelso. **E**t cum dicit gabao non est ppiū nomē loci: sed

appellatū. et interpretat collis excelsus. **J**osephus em dicit eū ascendisse in ebron: et obtulit mille hostias in holocaustū sup altare qd fecerat moyses: et apparuit ei dominus p somniū in nocte dicens. **P**ostula qd vis vt dē tibi. **Q**ui respondit. **D**ñe de⁹ ego sum puer paruul⁹, et ignorās ingressum et exitū meū. **D**a ergo cor docile seruo tuo: vt possim iudicare populum tuū. et discernere inter bonū et malū. **E**t placuit fino corā dño: et ait ad eū. **Q**uia non postulasti iurta verbū hominuz dies multos: et diuitias et animā inimicorū tuoz: fecit tibi fm sermones tuos: et dedi tibi cor sapiēs intantū: vt null⁹ ante te similit fuerit. **S**ed et hec q non postulasti dedi tibi si tamē ambulaueris in vijs meis sicut pater tu⁹. **E**t cuius salomon intellexit qd esset somniū. id ē reuelatio facta p somniū. **E**t resuersus in hierlm corā arca dñi grās agens obtulit holocausta et pacifica.

De iudicio meretricū. **Ca. vi.**

Uinc due muli

Tres meretrices venerūt ad regē qz vna ait. **E**go et mlier hec sole habitabam⁹ in domo vna. **C**ūqz peperissem tertia die post peperit et hec. **Q**uorū ē autē fili⁹ eius. quē noctis silentio posuit i sinu meo. et filiū meuz viuente collocauit in sinu suo. **Q**uā factō diligenti⁹ intues: de pbenz di illū non esse meū q mortu⁹ fuerat. **R**espōdit altera. **N**ō est ita. sed fili⁹ tu⁹ mortu⁹ est: me⁹ autē viuit. **C**ūqz mens oim in huius rei discrimine hesitare: rex soluit causā inopinante. **E**t allato gladio vt ait iosephus: precepit vtrūqz infantē diuidi: vt vtrūqz medietatez viuū et mortuū acciperet. **Q**d audiens mater viuētis cōmota sunt viscera ei⁹ super filio suo. et ait. **O**bscuro dñe date illi infantēz viuū: sufficiet mihi si videam eū viuere. **A**ltera dicebat. **N**equa q sed diuidat. **E**t cognoscēs rex vocē vtriusqz de vero cordis fōre p latam ait. **D**ate huic infantē viuū. **H**ec ē mater eius. **E**t attendēs omnis israhel diuinā sapientia in rege esse: timuerūt eū: et ammirati sunt assessores ei⁹ qui pri⁹ sententiā quasi ab adolescente platam deridebāt. **P**orro banantaz erat sup exercitiū. **S**adoch autē sacerdos azarias filius nathan sup custodes regis: **z** abud fili⁹ nathan sacerdos regis. **I**d est cācelarius: et hysuar pposu⁹ dom⁹. **I** procurator

Historia libri

et aduram sup tributa

De pfectis salomonis et inuentione ex
orcismorum. Caplm. VII.

Habebat autē sa

Habebat autē salomon, xij, pfectos sup oēm isrl' p singulos menses singulū pbe bāt necessaria regi et domui eius. quoz vn^o reliqs psidebat: scz achimaas. habens befa math filiā salomonis in vxore: lz z vnus de reliqs aliquaz haberet filiā salomonis. Erat autē cib^o salomonis p dies singulos. xxx. cho ri simile: et septuaginta chozi farine decē bo ues pingues. et. xx. boues pascuales. z. c. arl etes. excepta venatiōe ceruoz et capraz. bu baloz et auiz altiliū. Sed et psces q̄tidie ab alienigenis portabāt. Et erat sūma par in terra: et habebat salomon equoz. curriliū xl. milia. et. xij. milia equitū quoz medietas regi in hierusalē obsequēbat. reliqui s̄o per vicos regioz dispersi manebant. Prefectus s̄o ille qui ministrabat expensas mēse eqs hozdeū et paleā ministrabat: denehēs omīa ad locum vbi rex morabāt. Et pcellēbat rex sapia oēs oriētales: et egyptios et hebreos etiā quattuor filios moal nominatissimos: emā et etban. calcal z dozea. Et scripsit libru de cātēis et modulationibz: in numero ver suū. v. milia. Parabolaz qz sepsit tria milia. Et disputauit de natura arboz et herbaz a cedro vsqz ad isopū. De natura qz oīm ani mātū philosophat^o ē p vniūqzqz genus pa rabol i dicēs. Excogitauit etiā adiuratiōes quibz egritudines solēt mitigari. Alias qz qz q̄bz demones eijcerent: z alias q̄bz obstricci nō reditēt. Excogitauit etiā characteres q̄ in scribebāt gēmis q̄ posse in naribz arrepticū cū radice salomon. mōstrata statim eū a de monibz liberabat. Hec sciētia plurimū valu it in gēte hebreozū. et maxie necessaria erat. An aduētū em̄ xpi sepi^o hoies a demonibz verabāt q̄ hoies viuos ad infernū quqz de trudebāt. Josephus qz testat se vidisse quē dā eleazar exorcistā corā vespasiano z filijs e^o z tyrānis i hūc modū pdictū curātē veta tos a demōibz z vt pbaret eis demōnē egres sū p nares cū spū an

helāt vas aq̄ pone bat i medio z impe rabat demōnē egres so vt illō euecteret i

Josephus nec gēma nec herbaz nominat Sz fuit gemma cry stallina: z inf annulū

argumētū sue egressi et gemmaz ponebat
onis z ita fiebat. radice cuiusdā herbe:
q̄ a q̄busdā portagō

dicitur ab alijs sal terre vl salterna: ab alijs sartacenta: et circa incastraturā in argēto p sculpta erāt. vij. nomina dī p̄cipua p q̄ legit creasse celū et terrā: sicut i libro imaginū ha bet. et alia tria noia sculpta crāt i lapide ab alijs diuerſa. Si modū curandi scire deside ras leges libri imaginū et ibi oia inuenies. De operarijs tēpli. Ca. viii.

Fit autēz salo

Mō ad hyrā regē tyri dicēs. Vo lo edificare tēpluz dño sicut lo cutus est patri meo. Precipe ergo suis tuis vt p̄cidant mihi cedros d̄ libano: z merceē eoz dabo tibi quā petteris: z rescripsit ei by ram dicens. Serui

mei deponent ligna In paralipomenon
d̄ libano vsqz ad ma legit vsqz ad ioppen re. et deferēt ea in ra tibus vsqz ad locū quē signaueris mihi: z tu d̄ portu tolles ea p̄bebis qz necessaria i cibos domui mee. Itaqz hyrā dabat salomon li gna cedrina et ablegna: q̄bz abū dāt sydonij. Salomon autē supplebat in optā eoz i cibis p̄bes hyrā singulis annis choros tritici. xx. milia. et totidē hozdei z totidē batos olei: cā demqz vini mensurā. Porro salomon elegit operarios de israhel. p̄scitos. De israhelis om̄ neminē seruire fecit. Et erat indictio. xxx. mil iū viroz. id est sūma eoz q̄bus hec indico banf. Vt forte indictio ē determinata homi num collectio sicut cohors et legio. Et mitte bat eos in libanū euz seruis byram: decē mi lia p singulos mēses vicissim: vt duobz mē sibus reuertētes ad p̄ria requiescerēt: vt q̄r to mense priozes ad laborē denuo remearet et p̄erat adurā hūc indictioni. Statuit autē salomon. lxxx. milia latomoz. id ē lapidēce foruz in monte q̄bz p̄fecit de israhelis tria milia. et. ccc. q̄ p̄ect

piebant operarijs. Latomi sūt p̄rie q̄ i Porro latomi i lapī lapidicina eruderāt cidina lapides gran lapides z sara. Ceme tarij qui dolāt z con ponūt. Biblij s̄o qui sculpūt imagines fundamēto vt dicit iosephus q̄ multi ex eis

Regum tertii

habebant in longitudine cubitos viginti, in latitudine decem, in altitudine quatuordecim. Quadra-ros quidem lapides dolauerunt cemetarii salo- monis et cemetarii hyra. Dolatos pro para- uerunt biblij polietes et sculpetes non solu- lapides sicut ligna. Est autem biblos ciuitas phe- nicis: de qua ezechiel. Senes biblij et pruden- tes est? Et sicca extra urbem dedolata et pfe- tra sunt quae malleus et securis et omne ferrame- tum non sunt audita in domo domini cum edificaretur. Fuerunt autem equorum quae onera portabant septem milia. Fabulantur in dei ad erudrados lapi- des celer? habuisse salomonem sanguinem ver- miculi quae tamen dicitur: quae

aspersa marmora faci- le secabant quae inue- nitur hodie. Erat salo- moni structio habes onera portabant: et ta- cess de equis, in regu- legitur de equis et tace- tur de viris.

In paralipomenon legitur fuisse pseliros lxx. milia qui humeris onera portabant: et ta- cess de equis, in regu- legitur de equis et tace- tur de viris.

De edificatione templi. Ca. IX.

Sanctum est autem post

quadragesimos et octoginta annos egressiois israel de egypto: anno quarto regni salomonis, mense secundo: quod trius apud hebreos dicitur: apud nos maius, cepit salo- mon edificare domum domino de candido marmore quod partem dicitur Josephus tamen dicit anno quingentesimo secundo egressiois de egypto describens etiam annos etiam precedentium: dicens ab abraham fuisse annos mille, xx. A diluui- o mille quadringentos. Ab adam tria milia centum et duos. Habebat autem domus in longitudine cubitos, lx. in latitudine pro, xx. Pars quidem anterior quae sancta dicitur et erat ab oriente, xl. cu- bitorum erat in longitudine. Reliqua pars ad occidentem viginti cubitorum erat: et dicebatur sancta sanctorum. Porro in altitudine, xxx. cubitos habebat usque ad primam tabulam super quod secunda mansio erigebatur, xxx. cubitis usque ad secundam tabulam. Tertia pro mansio erat, lx. cubitorum usque ad tertiam tabulam: quod erat tectum domus. Et sic tota templi altitudo i. cxx. cubitos

ascendebat Josephus tamen mentionem non fa- cit nisi de duabus mansionibus: vntusque ascribens cubitos, lx. sed duas inferiores sub vna co- pprehendit. Et erat porticus ante faciem templi habens longitudinem iuxta templi mensuram, lx. cu- bitorum, et latitudinem, x. cubitorum: surgens in altum ut dicitur iosephus usque ad celsitudinem templi: et fe- cit in templo fenestras obliquas, i. exteri? angu- stas et interi? obliquando diffusas. Has exco- gitauit salomon Trabes autem posuit in domo pro transversus pro tria loca in summitatibus trium ma- sionum adeo longas: ut forissec? capita earum pro- minerent ex vtraque parte. Et edificauit super ca- pita forissec? prominentia tria tabularata ad de- ambulandum circa templum quae in euangelio pina- cula templi dicitur quae quomodo facta esset i vtro- que latere satis elucet. Quomodo autem fuerit in fronte orientali et occidentali non memini me le- gisse nec super hoc me somnare aut libet aut licet, sed quae ibi fuerat creditur: quod videtur velle iosephus duos aut de euerione templi. Latitudo vero tabularatorum differens erat. Tabulatum enim quod erat subter quatuor cubitos habebat la- titudinis: et medium sex cubitos, et tertium se- ptem: Quod ad istam quidam tradunt factum ut in superioribus tabularatis manentes non impe- dirent ad aspiciendum inferius pro obstaculum inferiorum. Hebraeus tamen dicitur tria tabularata parae habuisse latitudinem: ut si a summo usque ad imum plumbata cemetarii dimitteret co- ruz pro pedere equalitas. Verum tamen inferius tabularatum: quinquaginta cubitorum erat in latitudine medium vero sex: quia murus superior arti- or factus: quasi pro cubitum retraxerat. Al- tum vero tabularatum septem cubitos habebat pro retractione muri superius similiter factus. Fuerunt qui dicerent: inferius tabularatum septem fuisse cubitorum: et medium sex: ut ascendendo artaret tabularata sicut et murus. Et corrigunt litteras pro subter ponendo super. Vel etiam les- gunt subter dicitur: tabularatum quod subter erat non loco sed numero. Sicut enim altum dicitur et profundum et supremum, sic et subter dicitur loco quod infra positum est, subter vero numero ad quod ascendit numerando. Haec autem tabularata sic erant coniuncta muro: ut ei non hereret, id est muro infixa non essent. Trabes tamen de muris pro- minebant Porro in extremitatibus cuiusque tabu- lati ut deambulantes ab insuria lapsus defe- derent edificauit lurculas tanquam appodatio- nes quae in regum latera vocantur: in paralipomenon

cellis: de qz altitudine nescim: nisi de sup: mo qd habuit in altitudine quinque cubitos De ornatu inferioris domus. La. 2

De muro in

ferioris mansionis intrinsec: vndiqz op: erat tabulis cedrinis

trabibus qo solarij affixa erat laquearia cedrina. Paulimentu qo domus tectum erat tabulis abiegnis, tabulata qo lateru et laquearia trabiu et paulimenta tabulis aureis opiebant cum clavis aureis: quoru singul erat l. sicloz nihilqz erat in illa inferiori parte templi qd auro non tegeret: ita vt vultus ingreditenti faceret auri lumine resplendere. Porro in iunctura tabularum fecit anaglypha. id est celaturas vel tornaturas in iuncturis fabricatis ne locus iuncture deprehendi posset. In medio qo tabule erant imagines prominentes cherubin et palme. Hec quidem in tabulis cedrinis celata erant, qz auro tecta vt in ipsis tabulis aureis. Oraculu aut qd dicit scilicet oraculu habebat. et cubitos longitudinis, et xxx. latitudinis, et xxx. in altitudine. In littera tamen habet: et xxx. cubitos altitudinis, qd intelligendu est de pariete interposito inter

scilicet et oraculu. Sicut enim in tabernaculo columine interposite fuerunt quibus appedebat vel lum sic interpositus est in templo paries cedrinus: non ascendens in altum nisi per xxx. cubitos, et cubitos qui superant usque ad laquearia intactos relinquens: vt fumus aromatum ascendens de altari per aperturam superiorem libere intraret in oraculu. Erat aut totus paries tectus auro: hinc anaglypha: cherubin et palmas ad modum parietum. Huic parieti appensu erat velum de quatuor coloribus cui iuncta erant cherubin tate tenuitatis: vt parietis non phiberet aspectum. Qd totu parietem operies forte vsque ad laquearia ascendebat: qd legit in euangelio scilicet fuisse a summo vsque deorsum. De interiori schemate superioris mansionis non legit nisi qd dum consummare edificiu positus est lapis in angulo superiori, non sine gradu omnium ammiratioe. Cum enim edificantes et in fundamento et in muro cum locare nitentur non est inuentus locus eius: donec in angulo

superiori et postremus omnium puenitissime positus est finis qui p dixerat dauid. Lapidem quem reprobauerunt edificantes habet factus est. In similitate quo muri per giru affixa erant aurea verna ad huius magnitudinem propter aures abigendas vt deloge aspicientibus quasi silua aurea videretur. Per giru quo muri

erat labiu exteri quo dependebat gradus vnde auree cum papinis aureis: adeo fabricatis vt sursum aspicientibus quasi ad instar aurium moueri sepe viderent. Porro iuxta terram: ostium lateris medij in pariete erat domus dextere. id est meridiana. aut per cochleam studinis ascendebat in medium cenaculum: et a medio in tertium: hoc est per ascensum tortuosum qui vulgo vitis dicitur: qui factus est ad similitudinem cochlee studinis. Iosephus tamen describit ascensum factum per medium muri absconditum: facilem et securum in parte muri exterioris fenestratum sufficere. Ostiu quo ascendere dicit fuisse iuxta terram in angulis anterioribus vtriusque muri. Fecit aut in introitu templi postes de lignis oliuarum quadrangulos: et duo hostia de lignis abiegnis intrinsec: et vtriusque ostiu duplex erat: et se inuicem tenens aperiebatur. Et sculpsit in eis cherubin et palmas et celaturas valde eminentes: et opuit omnia laminis aureis ope quadro ad regulas. Foras iste tate venustas erant: quae etiam dauid prophetas de templi destructione: eas nominatum expressit dicens. Exciderunt ianuas eius in idipsum. Et vt iosephus ait. Non erat in eis lignum manus palmo. Qd forte notat in regum cum dicitur ope quadro ad regulam. Et erat altitudo earum xxx. cubitorum finis altitudinem inferioris cenaculi. Sed quod dicit iosephus altitudinem earum xxx.

Pampinus est folliculus sub quo fructus vitis a frigore vel ardo defenditur atque aduersus omnem iniuriam munit. id est alibi interclusus est: et solem ad maturitatem fructus admittit vrbam faciat. Et dicitur est pampinus eo quod de palmite pedeat. Est autem feminini generis et dicitur hec pampina. et facit genitivum pluralem harum pampinarum.

Sensus est in pariete meridiano qui dicitur dextrum latere ad differentiam aquilonaris lateris quod erat sinistrum: erat ostium per quod ascensus erat ad cenaculum.

Regum tertii

cubitorum, videt falsum esse quia tanta erat latitudo templi, ergo ab oriente non erat murus? Sed in regum est determinatio ubi dicitur: Ostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Erat quippe latitudo muri decem cubitorum, aliter: et apertura in qua erant fores similititer decem et ita in muro orientali aliter: secus supererat quinque cubiti. In apertura vero erant quattuor fores: due extrinsecus et due intrinsecus: quarum unaqueque habebat latitudinem quinque cubitorum. Et erant sic artificiose compositae ut clausae quasi continuu parietem facerent intus et extra. Aperte sibi in medio spissitudinis muri obuiabatur: et totam eius latitudinem tangebant. Et sic artificiose sibi adhibebatur: ut quando clauderentur exteriores: clauderentur et simul interiores. Nullum enim in templo noscitur remanebat qui clauderet eas intus? Cum aperiebantur exteriores: aperiebantur etiam simul interiores. propterea dictum est: Ostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Porro in pariete oraculi fecit duo ostia de lignis oliuarum: et postes angulorum quinque ut in quinto angulo medio cardines affixi starent circa quos ostia la mouebantur et erant in ostio anaglyphis cherubin et palme. Quidam tamen dicunt postes angulorum quinque subaudivi cubitorum erant. In oraculo autem erat arca et propitiatorium et cherubin qui fecerat moyses in deserto.

Nota duplicem esse opinionem de ostiis illis. Dicit enim quidam in utraque parte introitus: qui erat decem cubitorum: ostium unum fuisse: quorum utrumque habebat sibi continuum ostium: ut videtur in fenestris quibusdam: et tamen ipsum quod annexum sibi erat quinque cubitorum: et ita ex utraque parte erant quasi valvae: quarum utraque decem cubitos habebat: ut eis apertis aliter: cooperitis et latitudinem: vel portus spissitudine muri. Et quasi continuus paries muri apparebat. Quando vero clauderentur: replicabantur illa duo aliter: secus annexa. Alia opinio est ut aliter: in angulis ipsius muri fuerint duo ostia ita quod quilibet quattuor angulorum suum haberet ostium unum quodque hoc cubitum: et dum clauderentur duo exteriores: arte quadam clauderentur interiores. Utrique istorum potest applicari littera Plinius tamen sequenti.

De duobus cherubin, Ca. XI.

Ecce autem salo

f mon duos cherubin de lignis oliuarum decem cubitorum altitudinis: stantes super pavementum in lateribus arce et habentes pedes obliquatos: quasi ad ambulandum elenatos operatos auro purissimo: habentes alas aureas: singulas quinque cubitorum: quarum due extendebantur super arcem: tegentes sanctuarium infra se positum. Alas autem duas extendebant aliter: secus ad parietes: ita ut ala unius tangeret parietem et ala alterius parietem alterius. Porro extra parietem in sancta posuit mensam ad aquilonem, et candelabrum ad austrum. Inter quae medium erat altare aureum quod fecerat moyses in deserto. Sed propter illud candelabrum posuit aliam candelabrum auream eiusdem schematis: sed maioris quantitatatis, videlicet hinc et inde. Similiter cum mensam fecerat moyses: posuit alias decem mensas eiusdem schematis: sed maioris quantitatatis: quinque hinc et quinque inde. Inter haec autem posuit altare tymiamatis: et vestivit illud cedro quod etiam dicitur altare oraculi. id est coram oraculo. Per hoc intelligitur fuisse aliud altare quod edificavit moyses. Illud enim erat de lignis sebirum circumtectum ex omni parte auro. Illud autem vestitum erat cedro. Proinde intelligitur hoc altare fuisse de lapidibus quos ferrus non tetigit, et erat operatum per circuitum tabulis cedrinis. Sed et ille opte erant ex omni parte laminis aureis: cuius quantitate non meminimus legisse. Illud vero modicum altare quod fecerat moyses in deserto forte repositum erat in sancta sanctorum non ad usum quotidiano tymiamatis. sed ad aliquos usus singulares: quoniam semel in anno ingrediebatur sacerdos cum sanguine. Hoc autem inde potest perpendi: quia dicit apostolus: in sancta sanctorum fuisse aureum thuribulum: et hic erat ornatus templi in introitu.

De porticu

Ca. XII

De facie vero templi

plum erat porticus quae in euangelio dicitur vestibulum templi, habens columnas ereas in longitudine sui dispositas. In medio quarum erant due mirabiles ceteris posite ante fores templi, habentes in medio sui spatium decem cubitorum secundum latitudinem.

Historia libri

porte templi Quaru; talis erat compositio.
 Stilus vel stipes colūne, xvij, habebat cu-
 bitos altitudinis nō
 plane s; vallicular? xxxv, cubitoꝝ altitu-
 habēs i circuitu ca- dinis vt legis i para-
 nales canationes q̄t lipomenon
 tuoz digitorū z erat
 fusillis z linea duodeci cubitoꝝ ambiebat il-
 lum. Siquis veller rotunditatem tangere
 Vel forte in medio colūne: linea fusilli ope
 circūducta erat, Epistillū s; colūne super
 qd̄ locandū erat capitellū: lati? erat stipite z
 rotundū opere reticulato celatus Capite llū
 aut̄ superpositū epistillio fusille erat, et q̄nq;
 cubitoꝝ altitudinis et in sup̄ma parte erat
 liliatus, Latera vero ipsius ex omni parte in
 modū retis et catenarū erant p̄texta adeo
 artificiose vt retia z catene magis videren-
 tur apposita q̄ insculpta: vel quia solida nō
 erant perforata vndiq; fusa sunt: vt cōnectio-
 nes retis formā exprimerent, Septena ver-
 sum retacula erant in capitelloyno, id ē se-
 prem ordines habētes eandē celaturā: totū
 circuitū capitelli p̄ girū occupantes: vt ab i-
 ferioꝝ parte capitelli vsq; ad sup̄remā erāt
 isti septē ordines dispositi ascendēdo, Sup̄
 capitellū s; erat quasi funicul? sup̄ quē pos-
 sitū erat reticulū tegens eius summitatē, et
 descēdēs aliquatūlū circa latera capitelli in
 circuitū, In cui? extremitate dependebant i-
 duob; orationib; cc, malogranata, In epistil-
 lio quoq; colūne sup̄ qd̄ sedebat capitellū
 dependebāt malogranata Legitur em̄ q; ca-
 pitella erant sup̄ summitatē malogranatoꝝ
 Eiusdē compositionis erat colūna altera,
 De compositione s; basii non legi, De due
 colūne p̄p̄ijs nominib; vocabāt, Tum, p̄
 p̄ter sui magnificentiā, tum, p̄ter futuroꝝ
 multam p̄figurationē, Dextera dicebat̄ Ja-
 chīm, id est firmitas Joseph? vocat̄ eā thaz-
 lamū iachīm, Sinistra dicta ē booz vel boz
 qd̄ sonat robur vel in robore, De reliq; col-
 lumnis vestibuli et modicis agit historia di-
 cens, Capitella aut̄ que erant sup̄ capita co-
 lūnarū: quasi opere lili fabricata erāt i portu
 cu quattuor cubitoꝝ, et rursus alia capitel-
 la in summitate columnarū desup̄ iuxta mē-
 suram colūne cōtra retacula Porro de cō-
 positione colūnarū tacet, Capitella vero ea-
 rum minora dicit vno cubito priorib; capis-
 tellis, De schemate eoz tm̄ dicit q; erāt lilia

ta et habebāt retacula superposita, Qd̄ aut̄
 sequit̄ malozū granatoꝝ, cc, ordines erant in
 circuitu capitelli: secūdi ambigū est vtrū s;
 dictū sit de capitellis minorib; an recapitu-
 lando dictū sit de capitellis priorib;, Has
 colūnas fudit hyram tyrius plen? sapientia
 ad faciendū omne opus ex ere: filius mulie-
 r̄ vs̄ due d̄ tribu neptalim patre s; tyro s;
 z omnia vtensilia templi erea z q̄cquid i eo
 de ere factū est: fudit hyram i capestrū regio-
 ne iordanis in terra argilloza: et inter sobor
 z sarchan Nec te moueat q; aliquādo de ere
 aliqū de auricalcho dicunt̄ facta: quia idē ē
 cui? splendor z pulcritudo similis erat auro
 vt dicit iosephus In hoc vestibulū ascende-
 bat ab atrio sacerdotum, xij, gradib; s; iose-
 phū Quidā tm̄ dicūt, vij, s; m̄ visionē ezechie-
 lis, dicunt em̄ in multis concordare cōposito-
 nem templi materialis cū p̄positiōe templi
 spūalis qd̄ vidit ezechiēl.

De cubiculis et cenaculis hebdomadaꝝ
 riorum.

Capitū, XIII.

Dificauit autē

e salomon i circuitu tēpli p̄ vesti-
 bulū, cxx, paruulas dom? q̄ sui
 copulatione totū templi spaciū intrinsecus
 ambiebat, Harū; singule habebant quinq;
 cubitos latitudinis, et tantūde longitudinis
 z, xv, in altitudine, Ingressusq; earū ita fecit
 adiuuicē: vt ex alta ingrederet̄ ad alias aliq;
 spacio interposito Et sup̄ eas edificate erāt
 alie equales eis z mensur; et numero: ita vt
 latera templi tria per circuitū tegerentur do-
 mūculis vsq; ad primū tabulatū ceteri? Re-
 liqua s; pars templi superior circuitū edifica-
 ta nō erat: sed libere
 videri poterat. Nō
 fuerūt he domūcule
 pastophoria vt ex-
 dre vt qd̄ putāt: de
 q̄b; postea dicemus
 s; fuerūt cubilia et ce-
 nacula hebdomada-
 riorū z gazophylatia
 vaioꝝ z vestiu tēpli

Si em̄ exterior lon-
 gitudō tēpli fuit tm̄
 xl, cubitoꝝ et latitu-
 do, cxx, tunc ambie-
 triū muroꝝ habuit
 tm̄, ccl, cubitos ad
 quē ambiedū suffice-
 rēt domūcule, cxxvij,
 qz q̄nq;es, cxxvij, faci-
 unt, ccl, Credendū ē
 aut̄ q; p̄dicta q̄ntitas templi fuit iter muros
 intrinsecē, z mur? habuit decē cubitos latitu-
 dinis Ergo longitudo exterior fuit, lxx, cubi-
 toꝝ hinc et inde, latitudo occidētal, xl, q̄ fia-

Regum tertii

clxxx. Ad q̄s implēdos necessarīe cēt
xxvj. domūcule si continue essent.

De atrio sacerdotū. **Ca. XIII**

Edificauit a

triu iterū tribus ordibz lapidū
politoz et vno ordine lignoz
cedri. Porro pla fuerūt atria circa tēplū vt
i psalmo legit Qui statū i do. dñi in a. do. di
nri. De interiori tñ atrio mēto fit in regū. d
eodē et de sc̄do tractat iosephus. S; p̄ hec
duo etiā fuerunt alia duo. Igit̄ atriu interi^o
erat platea grandis ex omni parte circa tem
plū diffusa: p̄ quadrū que p̄ foribz tēpli ad
orientē plurimū extendebat: quia ibi erat al
tare creum: et luteres. et ibi ministrabāt leui
te et sacerdotes corā dño Circa vtrūq; p̄o la
tus tēpli nō adeo diffusa erat. Ab occidentē
p̄o strictior: cui^o pauimentū vario marmo
re strati erat. et diuersis imaginibz venustatū
Hoc atriu cingebat murus breuis in altitu
dine tñ triū cubitoz. et erat vn^o cubitus la
pidum vn^o coloris. secundus lapidū alter^o
coloris: et tert^o tertij coloris Intus aut̄ erat
vestit^o cedro: et posu^o erat mur^o p̄ girū i extre
mitate hui^o atrij: vt ceteros a ministris ab i
gressū atrij. phiberet Ad hūc se appodiabāt
psallētes: et pueri ad populum sup̄ hūc icli
nari loquebant In eodē muro stabant colū
ne equis interuallis dispositē: populū extra
stantē ad legem sanctimonie p̄monētes alle
lris hebreis: alie grecis. alie latinis. et ne i lo
cū sanctū transirent. phibentes. Hic ambū^o
muri. p̄prio nomine vocabat̄ gion. latine p̄o
cācel^o. Unū solū habebat introitum ab ori
ente cōtra portā templi: habens aperturam
xxv. cubitoz sine foribz: vsq; ad hunc introi
tum ascendebant viri et mulieres deferentes
oblaciones suas ad ministros sibi occurren
tes. Nec licebat eis nisi in quibusdam casibz
vltim^o trāsire: et ascen
debāt ad ipm p̄. cūq;
grad^o. Hoc atriu di
cebatur atrium inte
ri^o vel atriu sacerdo
tum: qd̄ etiā illi qui
erant aaronite. sed propter maculā aliquam
offerre non poterant. nō intrabāt: licz d̄ par
tibz sacrificioz alerent.

De atrio mundoz **Ca. XV**

Est illud atriu

p̄ z infra ipm in declinū latere mō
tis positu erat sc̄dm atrium: qd̄

dicebat sanctū: qd̄ iosephus vocat aulā vel
basilicā grandē. Erat aut̄ diffusuz p̄ circūitū
circa atriu interius: longe tamē maius eo: et
pauimentatū vario marmore. Erat q; circū
septū muro in altitudinē. xxv. cubitoz interi
us: exteri^o p̄o altitudinis. xl. cubitoz. fm̄ de
clinatē collis Et lz sic altus esset: nō ascēde
bat tamē vsq; ad fabricam templi: nec ipsius
aspectū. phibebat. Erat autē murus iste ad
occidentē simplex et nullam habens portam
In vtroq; vero latere et in fronte orientali ha
bebat portic^o circūiacētes instar claustrī mo
nachorum: in quibz erant columnę singloz
lapidū diuersi coloris cum basibz argenteis
Camere vero porticum et laquearia cedrina
erant. Latitudo p̄o portic^o. xxx. cubitoz. In
latere meridiano erāt q̄tuor portę duplices
valuas habētes: q̄ lamis aureis et argēteis
mīro ope decorate erant. Eiusdem numerū
eiusdem schematis erāt portę in latere septē
trionali. In his sedebāt ianitores vt arcerēt
imūdos ab introitu hui^o atrij. Porro i orien
tali fronte erat portā q̄ speciosa dicebat: ha
bens valuas de ere corinthio factas. In an
gulis huius frontis erāt due portę modice:
p̄ quas ascendebant mulieres ad offerendū
Vel forte ministri descendebant in occurū
eaz: ibi ad suscipiendas earum oblaciones.
Per has portas quas diximus ascendebant
vndequaq; viri mundi in atriu sc̄dm: vt ora
rent sub diuo tpe serenitatis: sub porticibus
tpe tēpestatis. In platea hui^o atrij orientalis
vendebant animalia et volucres ad offerendū
dū. et mense numularioz stabāt ibi: q̄s euero
tit dñs. In porticibz aut̄ circa portas stabāt
gazo phylaria diuersi generis ad recipiēdas
oblaciones ingredientū. In porticibz laterū
erāt pastofozia. i. loca sepata ad comedendū
in quibz sacrificātes de p̄tibz sacrificioz que
eos p̄tingebāt vescēbant corāz dño. Quidā
tamē volūt q̄ ibi tñ a foris venientes a sinū
bus israel comedebant. et ob hoc dicit pasto
fozia In eisdē porticibz erāt cathedrez syne
drez exedre. i. trā generā sediliū: vt ait Irido
rus. In cathedris sedebant doctores in gym
nasio. In synedris sedebāt auditores i p̄si
torio. Et dicebat̄ synedre. q. p̄fessus In exes
q 4

Historia libri

dris aut sedebant assessores eius iudice quā do secreti aliquid tractabāt. q. in locutorio Et dicebant exedre. q. assessus: licet exedra se pins ponatur p thalamo Hoc atriu scdm se pe in euangelio dicit tēplū: vbi dicit q oues et animalia vdebant in tēplo: et q iesus do cebat i templo: et q filij israel orabāt in tēplo zc. in hunc modum.

De atrio mulierū.

Ca. XVI.

Oratio sub hoc a

p atrio erat atriu tertiu similit in de cluii latere motis positū: eiusdē cōpositionis cū secūdo et si nō tate venusta tis: nec tam p̄ciosi ornatus. In hoc orabant mulieres munde tantum.

De atrio immundoz.

Ca. XVII

Infra illud atri

i um erat et quartū: in q orabāt viri imūdi et mlieres z gētiles. cuius murus exterior in radice collis positus erat et ascendebāt. cccc. cubitis vsq ad verticem tū collis: in quo situm erat templuz: et ita muri atriorum in nullo prohibebāt aspectuz templi: nec eozū qui ministrabāt i atrio interiori.

De altari et mari eneo

Ca. XVIII.

Oratio i atrio ite

p riori erat altare ereū: factuz ex lapidibz impolitis circūrectuz ex ea pte ere: lōge maioris q̄ntitat̄ q̄ illō portatile qd factū fuit in deserto. xx. cubitoz lōgitudis et totidē altitudinis, z erat sub eo fouea grandis: in quā p forame in medio altaris positū cineres defluebāt: z sanguis q ad crepidinē altaris fundebat̄ influebat in eam Quandoqz p̄o mundabat fouea p fenestraz q̄ erat ad orientē. Altare p̄o qd fecerat moy ses ppter reuerentiaz suū in aliqua parte atrij reservatū est Qd quidā tradunt ibi p̄māisse vsq ad euerisionē tēpli factaz p romanos. Imo etiā postea cū gentiles habitauerūt in hierusalē fecerūt ex eo horologiu sibi. De loco p̄o huius altaris: z quō imolātes ad latus eius immolarent corā dño supra satis dictū est Porro in eodem atrio posuit salomon mare enē fuisse: qd nos lauatozium dicere possumus: vt in eo sacerdotes mīstraturi abluerent pedes z manus. Quod ioseph^o vo-

cat cātarū ingentē i schemate hemispherij factum. cui^o latitudo decē cubitoz erat p diametru a labio vsq ad labium. Altitudo p̄o erat quin qz cubitoz a labio

scz vsq ad fundū. spissitudo vero erat. lxx. digitoz. In superiori parte adeo latum erat q resticula. xxx. cubitoz cingebat illud p circūrum. sed paulatim i descensu angustū fiebat adeo vt circa fundū resticula decē cubitoz ambiret illō. Supremū ei^o labiū repansum erat ad modū lilij. In lateribz aut eius extrisecus duo ordines erāt sculpturaz historia tarū. id est historias aliq̄s habentū. Capiebat autem duo milia batos. id est tria milia metretas. Batus em̄ capit metretā z dimidiū. Et est batus mēsurā triū modioz. eiusdē capacitatis cuius z ephi. Sed z batus est mēsurā liquidoz: ephi vero aridoz. Porro batus super quam itabat habebat. xij. boues eneos et fusiles: e quibz tres respiciebant ad aquilonem. tres ad occidentem. tres ad meridē. tres ad orientē. q̄rū anteriora tū p̄o mīnebant sub mari: posteriora vero iustus latitabant.

De luteribus.

Ca. XIX.

Ecce quoqz salo

f mō decē luteris eneos: fusiles altitudis q̄tuor cubitoz. Erat autem in summitate luteris os recurvatū in tertius: z adeo angustū: vt vnus cubiti esset eius latitudo. Fundus vero eiusdē erat latitudinis cubiti et dimidiū: iuxta quatitatez basis sup quā sedebāt Quadrangula batos capiebat luterinus. In eis abluiebāt iustina et pedes holocaustozū z erāt oēs eiusdem facture sicut z bases q bus insidebāt. Erat autē basis i inferiori pte i lōgitudine z latitudine habēs q̄tuor cubitos p quadrū. in altitudine p̄o triū cubitoz. Et ascendēdo paulatim angustata vsq ad cubitū z dimidiū iuxta q̄ntitatē fūdi ip̄o luteris

Regum tertii

Eratoq; cōposita ex quatuor tabulis q̄b; quin-
ta erat superposita quadrata. et ex omni par-
te aliquid excedēs summitates aliarum
habens in medio sui eminentē concavitatē
rotundā: in qua sedebat luter. Ip̄m op̄o bas-
is interasile erat: et in iuncturis tabularū
p̄ quatuor angulos erant sculpture eminē-
tes ad modū colūnarū: quas quidam dicūt
vocari mediā intercolūnia quadrata. tamē
quidam legunt ibi mediā intercolūnia qua-
drata: vocantes colūniā mediā tabulā in-
ter quatuor tabulas superpositā. Latera ve-
ro basis a mediā parte supra insculptas ha-
bebat coronulas et plectas: et in medio ea-
rum leones et boues
et cherubim. et super
colla leonū et boum
et subter erāt loza et
ere pendentia quib;
ligari videbant. In
summitate vero q̄s
tuor colūnarū an-
gularū erant hume-
ri et passū in similitudine manus humane et
pedis aquilini: sup quos tabula ferens lute-
ren ita erat coaptata: vt naturalit̄ inserta vi-
deretur. Et habebant ille colūne proprias
celaturas. homines. arbores. et aues. Porro
altera mediā pars basis q̄ erat circa triā: ha-
bebat per girū rotas eminentes cubiti et dimi-
dij: et que in rota fieri solēt apes et radios cā-
tos et modiolos: omnia fusilia. Et circa eas
posite erāt varie celature. Et hec omnia adeo
fabricata erant: vt nō celata sed q̄si apposita
per circuitū viderent: et basis quasi rotis cir-
cūstantib; veb; videbat. Una erat fusura et
mensura et sculptura decē basū et luterū. De
sculptura tū luterū nihil memini me legisse.
Hoz quinq; in atrio templi steterunt ad de-
xeram et quinq; ad sinistram ad hunc vsū
Habūnei p̄us lauabāt membra hostiarū i
plūcia p̄batice. et lota tradebāt sacerdotib;
q̄ neqd̄ interi eis fordis adhesionē: luterib;
ea imergebāt: vt resincerata supponerēt alta-
ri. Porro lanatoria hec in hūc modū posita
erāt: vt ingreditib; atrū sacerdotale: p̄mo
occurbat ad meridie mare encū ad abluen-
das manus. postea p̄greditib; occurrebāt
decē luteri ad intingēda membra hostiarū
rursūq; p̄gredientib; occurbat altare encū
similit̄ ad meridie positūq; hostijs sup alta-

re redibāt sacerdotes offerētes ad mare ene-
um et abluēbāt ibi pedes et manus: vt sic lo-
cū p̄sumaret sacrificia. id est intraret tēplū cū
prunis et tymiamate ad adolendū illud sup
altare in odore dñi.

De vasis altaris. Ca. XX.

Vasilia vero al-

taris enei fecit byrā et cre lebe-
tes ad suscipiendos cineres et
prunas altaris: ollas q̄s et caldaria ad coquē-
das carnes et hamulas. et fuscūlas ad ex-
trahēdas carnes vel disponēdas: et arpagio-
nes. et furcas ad cōponēdū ignē et mēbra ho-
stiarū desup disponēda. et scutras vasa sc̄s cō-
lis amplitudis in ore et fundo ad calefaciē-
dū. Josephus addit et trullas: forte ad con-
gregādos cineres vel eruēdos: vt ad verten-
dū pauimentū. Porro vtenilia tēplū aurea
erāt vt argētea. Vasilia p̄o cādelabroz au-
rea erāt q̄ b; i exodo legit. Numex p̄o vte
siliū q̄ fecit salomon tpe pcedēte ponit soles
ph̄o mēsas sc̄s sup quas facebāt p̄bale et pa-
tere. et mortariola. et patene ad offerendāz si-
milā. et crateres in q̄b; simila cū oleo misces-
bant. et assarones in quib; libamina mēsurā
bant. Thuribula q̄s cū quib; ferebat tymia-
ma. et alia thuribula in quib; ferebat ignis a
maiori altari ad min⁹. Hec oīa obtulit salo-
mon aurea et alia similit̄ argētea. s; i duplū
Quoz numerū fm iosephum ponere timul
ne incredibile videret: p̄sertim cum vicium
scriptoz circa numeros plurimū inueniat.

De dedicatiōe templi. Ca. XXI.

Ano igitur

quarto
regni sa-
lomonis secūdo mense fundata ē
domus dñi. et in anno .xj. mēse
ebul. i. octobri. p̄sumata est in oī ope suo: et i
vniuersis vtenilib; q̄ in iminenti erāt neces-
saria. Post dedicatiōem em̄ plura fuerūt fa-
bricata et sup addita. Et edificauit eam septē
annis et septē mensib;. Et puocauit salomō
in anno .xj. maiores natū israel: et principes
tribuum et duces familiarū ad dedicatiōez
templi: et ad offerendā arcam in illud. Et cō-
uenerūt omnes mense .vij. id est .vij. lunatiōe
q̄ intrauerat octobrem. Et erat dies solennis
decim⁹ sc̄s dies q̄ flebat expletio. Potest tū
dici templū i septembri dedicatū: qz tot⁹ fere
solēnis est rege accelerante: et post dedicatiō-

Historia libri

one fecisse aliq̄ yfensilia: que decrant mense octauo. ⁊ sic ytrūq; verū est. qz mēse octauo pfecta ē dom⁹ in om̄i ope et yfensilibz. et tū mēse. vij. dedicata est. Et tulerūt sacerdotes et leuite de ciuitate dauid arcā dñi: et om̄ia vasa ei⁹: et vox iubilantiū vt ait ioseph⁹ alō ge remotis audiebat. Rex vero et vniuersa multitudo gradiebatur: alias gratulabatur ante arcam. et immolabāt hostias absq; estimatione et numero: et aromātū fumus alō ge positus sentiebat. Et intulerūt sacerdotes arcā dñi in locum suū et in oraculum subter alas cherubin. quibz q̄si qdā ciburneo regebatur. Capita quidez vectiuz sup humeros portantiū a populo retro posito videbantur donec arca reposita retracti sūt a visibus hominū i sem p̄ternū. Arca p̄o tecta erat ne videret. In arca autē n̄s̄bil aliud erat nisi due tabule testamēti lapidee. Supplendū ē autē et yrna aurea plena māna: ⁊ p̄ga aaron. Hec enī testā apls fuisse in ea. Factū ē autē cum exissent sacerdotes d̄ oraculo: et dicerēt Confitemini dño quoniā bonus: qm̄ in seculū miscōia ei⁹. nebula i pleuit domū dñi nō metuēda. s; tēpata et fulgēs. et obūbrauit facies sacerdotū: ita vt se inuicē videre non possent nec ministra re. Et ait salomon. Dixit dñs vt habitaret i nebula. Nusq; legit dñs h̄ dixisse. Sed qz i monte sina apparuit in nebula: ⁊ p̄cessit isrl̄ in nube. et ante moysen positū in cauerna petre trāsiuit in nebula. ideo salomō posuit dictuz p ope. Et est sensus. Dixit dñs. id ē ope monstrauit. Subiit autē oēs quedā opinio phantastica. dñm localit̄ descendisse i tēplū quā amouit salomon dicēs Nonim⁹ dñe qz fabricasti tibi domū p̄petuā celum ⁊ terrā lit̄ mul ⁊ mare. Et stero ytroq; genu in terrā coram om̄i ecclia ytrāq; manū leuauit ad dñm supplicans p peccatis. vel gr̄as agēs de p̄missione dñi impleta: q̄ p̄miserat dauid doz mū sibi edificādā p manū filij ei⁹. Orauit qz vt q̄cunq; iude⁹ vl̄ gentilis ascēderet ad hāc domū supplicans p peccatis vel clamās ad dñm p aliqua tribulatiōe: exaudiret a dño i his q̄ iuste postularet. Et surgēs ab oratiōe stans b̄ndixit vniuerso populo. ⁊ dedicatū ē tēplū cū yfensilibz suis die illa. Et deinceps

in eadem die quartū fiebat festū sc̄z festū dedicationis. In eadē em̄ die erant tria alia festa. festū sc̄z p̄pitationis. afflictōis. ⁊ ex̄p̄tationis. Nec te moueat q̄ dixim⁹ eū flexisse genua sup terrā: cum in paralipomenon dicat q̄ fecerit salomon basim eneam q̄tuor cubitis altā quā posuit in medio basilice: ⁊ stans sup eā benedixit populo. Potuit em̄ ytrūq; fecisse. Vel si p eodem accipit: intelligendū est eū flexisse genua sup terrā. id ē sup locū i quo stabat. Et imolauit salomō hostias pacificas. xxiij. milia boum: ⁊ ouium. cxx. milia. Et qz altare enē ad suscipiēda holocausta et adipēs pacificorū minus erat sacrificia. Legitur in paralipomenon ignis de celo terrioris. vt sup illud descendisse: et deuorat se oblata. tare cremari non poterant. Fecit ergo salomon festiuitatem dedicationis ⁊ om̄is israhel cū eo. xiiij. diebz. Quō sic intelligendū est. Quinq; diebz continuis celebrata ē dedicatio. In sexto p̄o die q̄ fuit q̄nta: decima mensis occurrit scenophegia q̄ interposita est septem diebz. Qua terminata itez. celebrata est dedicatio per duos dies q̄ intermissi fuerant. ⁊ in die octauo. id est post duos septenarios dimisit rex populum. Vel dedicatio cōtinuis septē diebz facta ē. ⁊ post xvij. die inchoata est scenophegia ⁊ terminata in vicelimatertia. ⁊ in octaua scenophegie post collectā dimisit populum. Et apparuit dñs sc̄do salomoni p somnū dicens. Exaudiū orationē tuam: sanctificauit domū hanc ⁊ erunt oculi mei cūctis diebz sup eam ⁊ sup te ⁊ sup populū israhel: si custo dieritis mandata q̄ p̄posui vobis. Alioquin auferaz vos de terra quā dedi vobis: ⁊ templū h̄ p̄ijciam a cōspectu meo: ⁊ erunt erumne vestre fabule narrantiū.

De domo saltus. Ca. xxiiij.

Sactum est autē post fabricā templi cepit salomō p̄struere edificatū domoz regaliū q̄o. xiiij. annis vix impleuit. Non em̄ circa ea adeo feruens erat studiū populi sicut circa templū. sed nec ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre. Fecit autē tres domos. domū sibi. ⁊ domū vxori sue filie pharaonis. ⁊ domū saltus. De domo regis hoc solū dictū

Regum tertii

tur in regū. Domus suā edificavit salomon
xij. annis. et ad pfectum vsq; pduxit: et pau
lo post porticu erā solij in qua tribunal fecit
Et vocavit porticu spaz domū i qua erat so
liū et tribunal. Soliū autē ē regis: tribunal
iudicis. Et erat in eadē domūcula in qua se
debat ad iudicandū. id est i qua cū assessori
bus tractabat de sentētia. De huius domus cō
positione tacet liber regū: forte qz eadē erat:
q̄ et in domo saltus quā plenius describit. De
domo regine dicit in regū qz eam tali ope fe
cit quali et domū reglā. Porro domus saltus
duplex erat: et ex duplici materia. Pars infe
rior: erat lapidea: et dicebat nethora. id ē pl
gmētaria: in qua reponebant aromata et pis
gmēta ad vsus tēpli et domus regie vt ex be
neficio terre et muni diu vigerēt q̄si recentia.
Superior pars domus lignea erat de lignis li
bani facta: vnde et dicitur est domus saltus vel do
mus libani: vel domus saltus libani. Quidā
tū putāt eā ob hanc sic vocatā: qz circūq; cō
stita erat ex arborib; et viridarijs mire recre
ationis iuxta densitatē saltus libani. In ea re
ponebant arma: vt beneficio ligni rubiginis
nō sentiret: nec solū arma ad pugnandū: s; et
ad decorē et ad ostentatōes regij saltus. Fe
cit em̄ rex salomon. cc. scuta aurca: et dc. scilicet
erat in vnoquoq; scuto. In paralipomenon
addit de toridē lanceis aureis. Fecit qz du
cētās peltas aureas: quarū qdā rotūde erāt
alie instar semicirculi facte. His vtebantur custo
des regis ante ostiū domus excubantes. Etiaz
quādo rex egrediebatur pcedebat eū equitan
tes et ferētes huiusmodi arma: iuvenes flauti: et vs
qz in equorū sessione diffundētes cesarēz: co
mis suis adijcētēs auri tincurā: vt eorū cas
pita sole percussa radiarēt. Hos sequebantur rex
vectus in curru: et ad locū quendā solitū erat
exire: q̄ ab hierosolymis abest duob; funicu
lis. et dicebat ortus eden. id est delictaz. Por
ro pars illa superior que dicebat domus saltus
habebat longitudinē centū cubitoz. et i lati
tudine. et i altitudine. xxx. cubita camera rota
vestiebatur tabulis cedrinis. Sustentabat hō
trib; ordinib; colūnaz. Unusquisq; ordo ha
bebat colūnaz. xv. cregione se respiciētes: et
pari modo a se distantes: et ita inter muros et
tres ordies columnarū erāt quatuor decambu
latoria. Pre forib; autē domus fecit porticu colū
narum. i. cubitoz longitudinis. et xxx. latitu
dinis. De cōpositione inferioris pars domus la

pidce tacet liber regū forte qz eiusdē cōposi
tionis erat cutus et superior.

De basilica et domo regia. Ca. xxxiii.

Regione stabat

domus regia gradū interiacete viri
dario eiusdē longitudinis latitudi
nis et altitudinis: et similiter inter colūmata. Ue
ritamē simplex erat et vnus māsōtis murus
cuius altitudo quatuor habebat distinctōes
qz tres diuersis variabatur colorib; quarta
pro superior celaturis erat ornata. Erant ibi ar
bores sculpte diuersi generis. ramis. folijs et
pomis obumbrate: ita vt propter intriculū sibi
tiltratis agitari quodammodo putarent. In
medio totius amplitudinis erat domūcula ha
bens latitudinē. xxx. cubitoz: et i ea erat solū
validis colūnis extensū: in q̄ rex sedens iudi
cia pferēbat. In posteriori fronte domus: la
quearia et parietes vestiti erāt auro: vbi fecit
rex thronū de eboze grandē: et vestiuit eū au
ro cuius ascēsus facilis erat per gradus: et de
marmore porphiro factus. xij. leuculi stabat
sup per gradus hinc et inde. Reclinatio throni
posterior rotūda erat: sedes sup vitulū re
spiciēte. et due manus hinc et inde tenebant eū:
et duo leones stabat iuxta manus singulas.
Nō fuit tale opus i vniuersis regnis. Fecit
et circa domū reliq; habitacula et iedilla. Vbi
post causas explicatas residebant: strata oīa
ex marmore et tabulis cedrinis. Fecit qz domū
regine in latere descendente: marmore ce
dro auro et argento opulentissime decoratā.
Fecit et vitellia viriūq; domus pclara. Nec
nō et vasa quicunq; sunt epulis opportuna om
nia ex auro fecit. Perfecit itaq; salomō. xx.
annis templū: et domos regias cū omni sus
pellectile sua hīram rege thuri pbenente sibi au
xilij in lignis et auro.

De oppidis datis Hyra. Ca. xxxiiii

Inc dedit sa

lomo hyra. xx. oppida in terra
galilee: forte neptali mariti
ma. S; nō placuerit regi thyrō s; a thyro
nō pculent posite. et appellauit eā etiā cabul
quod lingua phenicū sonat displicere. et tūc pri
mū terra illa vocata est galilea gentium. nō
qz sibi gentes habitaret s; qz sub dictōe regis
gentilis erat. Refert iosephus menādru phe
nicē historiographū scripsisse qz salomō et hy

ram mutuo sibi scripserunt enigmata et figurarum: quae non solueret certa daret alteri pensio nem Cunctis autem hiram in solutioe psulebat thyrum iunene ab demum ab demonis filium qui omnia defacill explebat

De operibus Salomonis. Ca. XXV.

Uiro conuertit

per animu salomon ad muros ciuitatatis construendos quos miro robore amplauit. Vias quoque regias quae ad hierosolymanam ducerent nigro lapide strauit. In pluribus quoque locis ruinas ciuitatum reparauit. Sed et nouas ciuitates per oportunitate locorum fundauit quasdam contra hyemis intemperiem. quasdam aduersus cauma estiuum. quasdam contra veris et autumnus mutabilitatem. In terminis vero terre edificauit urbes tabernaculorum: imo ultra fines terre promissionis per plurimas urbes occupauerat: socero suo pharaone rege egypti ei prebente auxilium. Qui ut ait iosephus plurimus regum egypti dicitur esse pharaonem. quod interpretatur regnans. Qui cum ammiraretur opera salomonis. precipue commendabat domum saltem et sacrificia et frequentiam leuitarum circa ea. Porro de filiis israel nullus fecit salomon seruum. sed erant viri bellatores et ministri eius. ex quibus erant super omnia opera salomonis propositi. cccc. Chananeos autem de monte libani usque ad ciuitatem amachi fecit sibi suos tributarios. Et lassus quoque fecit rex salomon in insula quadam egyptiaca rubri maris quae dicitur asyongaber. et nauigabat cum seruis salomonis viri nautici de tyro. que tunc insula erat et deferebatur de ophir aurum multum: et circumuehentes india et sicilia. post elapsu triennium referebant salomoni aurum. cccc. et. xx. talentorum et argentum. et dentes elephantorum. et similesque et pauos. et gemmas et ligna thina multa nimis que erant similia lignis sethim et odoriferis. de quibus fecit rex salomon fulcra et sedilia domus domini et domus regie: et citharas et liras cantoribus: nam cynara et nabla ex electro constituta. Quasi nullum precium erat argentum in diebus eius nam et sedilia per foribus domorum plurima in hierusalem argentea erant. Sed et ligna cedrina quasi sicomori ligna abundabant in ea.

De regina Saba. Ca. XXVI.

De horum incredi

bilis opinionem regina saba excita

ta venit tentare eum in enigmatibus. Et ingressa est hierusalem cum comitatu multorum diuinitus inestimabilibus. Est autem saba quaedam nomen regionis. sed hic est ciuitas regalis ethiopiae. Huius nominis significationes apud hebreos distinguunt per apices saba. saba et samech. Huiusmodi dicitur: post minium quod memphim condidit fuisse reges egypti dictos pharaones: quod sonat regnantes. Quibus successit nichaula regina egypti et ethiopiae: quam purat iosephus uenisse ad salomonem. Que ingressa ad eum locuta est uniuersa quae habebat in corde suo. Nec fuit sermo quod regem lateret. sed docuit eam omnibus quae proposuerat. Et ammiras non habebat. Ultra spiritum dicens famam regis minorem esse ueritate. Ueritatem tamen per ceteros ammirabat: domum saltem: et supra templi fabricam: ordinem quoque et frequentiam ministrantium in templo. Tertium vero ordinem et distinctionem seruientium regi in mensa. Nam et pincerne similes cultus distincto ab alijs ornabantur: similiter et panificatores et dapiferi: ut in tanta multitudinis ministrorum nullus dubitaret quod cuius rei ministerio fungeret. Dedit autem regina regi munera cent. talenta auri. et gemmas preciosas et aromata quanta et qualia non fuerant uisa in hierusalem. Dicit etiam iosephus eam dedisse regi radice balsami: unde

propagate sunt in eam. Quam postea Cleopatra gaddi uineae balsami tra abstulit pessimate. Cui etiam salomon regina egypti.

multa redonauit nihilque fuit quod postulanti non preberet. Que regina gratis suscipiens ad propria remeauit. Tradunt quidam eam referripisse salomoni quod presentialiter ei dicere timuit: se uidisse scilicet quoddam lignum in domo saltem in quo suspensum tendus erat quidam pro cuius morte regnum iudeorum periret. et certis indicijs illud reginam dicauit. Quod timens salomonem profundius simis terre uisceribus occultauit illud: pro cuius salute aqua mora sanauit egrotos. quod tamen in libris suis negant se habere hebrei: sed quod circa tempora christi in pbatica piscina super perenatauerit incertum est. et credit fuisse hoc lignum crucis dominice.

De aduersarijs Salomonis et morte eius. Cap. XXVII.

Recedente uel

pro tempore amauit rex salomon mulierem

Regum Tertii

res alienigenas 3 legez: 7 posuit maculam
 in gloria sua: 7 scilicet in genere suo. Fuerunt
 egyptos regine. q. septuaginta Joseph tñ di
 cit. lxx. 7 cubine. ecc. q. auerterunt cor e' cum
 ia senex ellet. 7 secur' est deos alienos ne des
 licias suas stristaret. Et edificauit in excels
 sis circa hierlm tria phana idolozum. Unū
 astarthe dee sidonoz q. luno dr. Secūz cha
 mos idolo moabitaz. Tertiu moloch ido
 lo amonitaz. p. phanū statuit in mote oliue
 ti e regione repli: qd plurimū deo displicuit.
 Un 7 postea dicitur e locus ille loc' offensio
 nis. Venit 8 ad eū ppha missus a deo na
 than vel alius dices. Hec dī dñs. Quid scidit
 sti pacū meū scūdā regnū tuū: 7 dabo illō
 seruo tuo. nō tñ totū s3 tribū vnā: pter tribū
 iuda dabo filio tuo. Propē dauid fuū meū
 ppter quem etas nō faciā hec in dieb' tuis.
 Porro cū uisisset salomō in sūma pace circa
 finē uite. suscitauit ei dñs aduersariūz adad
 idumeū d' semie regio: q in tēpestare illa quē
 desenuit ioab ī idumeos puer fugit ī egyptū:
 cui postea rex egypti dedit vxorē sororē vxo
 ris sue: q peperit ei filiū tenebath. Cūq au
 disse adad dauid 7 ioab mortuos eē: 7 salo
 monē infamatū vl' infatuatū: egressus d' egypto
 pro infestabat isrl' suscitauitqz ei dñs aliū
 aduersariū zaron pncipē latronū ī damasco
 Ieroboā qz fili' nabath effrateus d' sareda
 seruitō salomōi: leuauit 3 regē manū suā B
 modo. Salomō edificauit mello muros a
 radice voraginis extolles vt coēqret eos ci
 uitati dauid. videtqz salomon ieroboā bone
 indolis 7 industriū: statuit eū pfectū opis: et
 deinde pstituit eū super vectigalia vnuerse
 dom' ioseph. Quadā die dñi egredere' iero
 boā de hierlm: iuenit eū in uia achias ppha
 sylonites optus pallio nouo: qd scidit i. xij.
 pres. 7 ait ad ieroboā Tolle tibi. r. scissuras.
 Hec em dī dñs. Dabo tibi. r. tribuz eris rex
 sup isrl'. filio at salomōis dabo vnā: vt rema
 neat lucerna dauid corā me in hierlm: quā
 elegi vt eēt nomē meū ibi. q audito ieroboā
 intumescēs suadebat plo vt recederet a salo
 mone. Quāobz salomō uoluit eū iterficere.
 Tūc ieroboā fugit in egyptū ad susac regē
 egypti vsqz ad mortē salomōi. Reliq' 3 uer
 boz salomōis 7 oīa q fecit: scpta sūt in libro
 uerboz: vel in libro dierum salomonis.
 Hūc libru qdaz est

mat eē paralipome
 nō. s3 qz nec ī eo scri
 pta sūt reliq' opa sa
 lomōis uer' putan
 dū ē hūc libru nō su
 peresse. Dormiuitqz
 salomō cū pūbo suis
 7 sepult' ē in ciuitas
 te dauid cū regnas
 set ī hierlm sup oēs
 isrl'. r. l. ānis. Quert
 aut q rōne dicitur sa
 lomō senex fuisse: cū modicuz vltra. l. ānos
 uixisse legat. Roboam em mortuo pte. r. l. 7
 unius āni erat: quē salomō cū. r. j. ānoz cēt
 genuisse phibet. Plinius 8 sup hūc locū dē
 iosephus ita. Fortunus ē salomō valde lōz
 geuus: q regit annis. lxx. Uixit aut. xliij.
 annis. sed diuina scriptura eos tm annos ex
 primūt: quibz regnauit anteqz puaricaret.
 Incidentia.

In dieb' salomōis fuit rex sextus latinoz
 rum siluius alba siluij enec filius.

De roboam 7 diuisione regni.

Caplm. xxviii.

Est mortez salo

p monis successit ei roboam: 7 erat
 mat eius naama amanites. Por
 ro ieroboā audita morte salomōi reuersus
 est de egypto. 7 uenit in sicheu ab roboā cū
 oim multitudine israhel q uocauerat eū. Cū qz
 uellet roboā pstituire regē dixerūt ad eum.
 Imminue paululū de graui iugo qd impo
 suit nob p: tuus: 7 seruiemus tibi. Hec ē in
 telligendū de iugo tributū: sed uectigaliū in
 expētas quibz pperat achīmaas sub salomō.
 Qui mādū. Ite 7 redite ad me in die tertiu.
 Interim pfuluit senes sadoch sez banania
 7 ioadā: 7 reliqs pncipes salomonis. Qui
 dixerunt Si bodie audieris eos: leniter eis
 loquēs seruet tibi in eternū. Post hec cōsu
 luit adolescētēs nō etate tm s3 moribz. Qui
 dixerūt. Impertose loqrē plo 7 cōminādo:
 7 timētes fūit tibi. Et redēte plo in tertiu
 die dixit ad eos. Digite me' minim' grossior
 est humero pīs mei. Pī meus cecidit uos
 flagellis: ego cedā uos scorpionibz. q. d. ego
 sum potentior pte: 7 maiorā faciā sup uos.
 Est at scorpīo rubus aculeatus uel flagellū
 uirgāz nodosū: uel scutica hñs ī summitate

Nota q de pluribz
 libris mentio fit in sa

HISTORIA SALOMONIS
 REGIS ISRAEL
 LIBRVS OCTAVVS
 DE REBOAM REGE ISRAEL
 CAPITVLVM XXVIII

glandes plumbeas: et indignatus populus: ait. Que nobis pars in dauid: vel que hereditas in filio sicut. quasi diceret. Quaeque tribu portionem suam hereditariam habet a domino: que necessitas est ut ex vna eligat qui regat alias. Quaeque tribu regat hereditatem suam. Et recesserunt. et tribus ab eo. Ipse vero misit post eos aduram: qui erat super tributa: et lapidauerunt eum. Tunc timens roboam fugit in hierusalem. Decem vero tribu constituerunt seroboam regem super se. iudas vero et beniamin secute sunt roboam: et fuerunt cum eis leuite. propter templum quod erat in hierusalem. et tunc separata est monarchia regni hebreorum in duo regna: nec amplius ad unitatem rediit. Et dictum est regnum decem tribuum regnum israel. pro multitudine sui: nomen iacob patris sui sibi reseruans. Dicitur est et effraim: quia seroboam qui de effraim primus eis imperauit: quasi tunc primum impleta esset benedictio super effraim. Alter vero regnum dicitur esse regnum iuda ob dignitatem tribu regie. De vtroque regno persequitur historia quasi modo intercalari. Et incisive nunc de hoc loquitur: nunc de illo. Quod diligens lector de facili deprehendet.

De seroboam et Abdo et vitulis.

Laplin. XXIX.

De seroboam et Abdo et vitulis

legit exercitum. cxxx. milia electorum ut pugnarent contra israel. Et misit ad eum dominus semetipsum prophetam dicentem. Hec dicit dominus. Non pugnabis contra fratres vestros. a me enim factum est verbum hoc. Quod de scismate regnum intelligendum est. Et qui uenerunt a philo. Jeroboam autem dixit in corde suo. Si ascenderit populus iste in hierusalem ter in anno conuertet cor eius ad dominum suum: et interficiet me. Tunc excoctato consilio fecit duos vitulos aureos: quos ioseph vitulas vocat: et constituit vtrique phanum. alterum in dan: et alterum in bethel. et dixit ad populum. Ecce dominus in israel: qui eduxerunt te de terra egypti. quasi diceret. Omnis locus habet deum: non habetis necesse ut ascendatis ad hostium ciuitatem: ut ibi queratis deum. Fecit vobis vitulos equiuocos deo: ut in eis adoretis dominum. et constituiam ex vobis sacerdotes et ministros: ne filios leui egeatis. Cumque imineret scenopoglia: constituit eis diem solennem in mense octauo: quinta decima die mensis. Forte transiit festum de mense septimo in octauum: vel lunatio septembris

descenderat in octobrem. Tunc ascendit cum populo in bethel ad diem festum. Dominus autem misit prophetam de iuda in bethel qui in paralipomenon nominatur abdo. hic a quibusdam creditur fuisse gad: qui rege stante super altare ad immolandum exclamauit. Altare altare. hec dicit dominus. qui comburet super te ossa sacerdotum tuorum eruta de tumulis suis. Et ait ad populum. Dabo vobis signum quod locutus sit in me dominus. Ecce altare scindet et effundet oblatio que est in eo. Tunc rex extendit manum suam precipiens eum apprehendi: et statim aruit manus eius cum brachio altare quoque scissum est: et effusa sunt omnia que erant in eo. Et timens rex ait ad prophetam. Ora pro me ut restituar manus mea mihi. Quo orante reueria est manus regis ad eum. Cumque dixisset ei rex. Veni ut prandeas mecum et dabo tibi munera. Respondit. Non possum. Sic enim precepit mihi dominus. Non comedes panem. neque bibes aquam. neque reuerteris per viam quam incedis. Egressus itaque de bethel. reuertebatur in hierusalem per aliam viam. Erat autem in bethel propheta quidam senex et iacens in lecto. Cuius indicalissent filij eius qui viderant et audierant: dixit eis. Stetite mihi a sinu. Et ascendens abiit post virum dei: et ait ad eum. Redi mecum ut comedas. Qui respondit. Non possum. quia prohibuit me dominus. At ille. Propheta sum sicut et tu: et dixit mihi dominus. Reduc eum tecum ut comedat: et ita seduxit eum et reduxit. Cumque sederent ad mensam factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum: et ait in spiritu. Quia non custodisti mandatum domini: non inferet cadaver tuum in sepulcrum patrum tuorum. Et nota quod per iniustum iuste locutus est spiritus sanctus: ut ex corde propheta penam acciperet: virum et culpam acciperat. Cumque redisset vir dei post prandium occidit eum leo in via. asinum autem stabat iuxta illum: et leo custodiebat cadaver: nec asinum tangit nec illud. Quod cum accepisset senex ille propheta retulit cadaver eius: et posuit illud in sepulcro suo dicens filiis suis. Cum mortuus fuero ponite ossa mea iuxta ossa eius: ut parcat ossibus meis pro eo: quoniam fiet phanum domini de crematione ossium super altare. Jeroboam autem non est reuersus a via sua pessima. Nam senex ille propheta persuadebat ei non fuisse verum prophetam quem dominus occiderat: et dexteram ipsi pro labore sacrificandi obstupuisse: cum requievisset ad naturam prophetiam

Regum Tertii

remesse. Altare quo propter onus impostorum
ruptum fuisse aiebat.

De morte ieroboam. Caplm. XXX.

In diebus illis e-

I grotavit abia filius ieroboam: et ait
rex uxori sue, Comuta habitum ne
cognoscaris: uxore mea: et vade in silo ad ach-

am, prophetam qui mihi
quodam locutus est de
regno: ipse indicabit
tibi quid euenturum sit
puero huic. Et ascen-
dit mulier ad achiam
quod videre non poterat
pro senectute, sed pro
instructa a domino ait
Ingredere uxore ier-
oboam: quare te aliam
simulas. Vade et dic ieroboam. Hec dicit dominus,
Exaltavi te de medio populi, tu autem piecisti
me propter tergum tuum fecisti tibi deos alienos
et phantasmata, et ego percussam de ieroboam mingen-
tem ad parietem et clausum, et in carceratum et
nouissimum in israel, et delebo de domo eius
etiam vilissimam quam pro sui vilitate negligenda pu-
tant, et dabo cadavera eorum canibus et feris Tu
autem reuertere: et in introitu tuo morietur puer
quod solus de domo ieroboam inferet in sepulchro
Et rediit mulier in bethsa: et mortuus est puer
et sepelierunt eum. Reliqua pro ieroboam scripta
sunt in libro verborum dierum regum israel. Et
mortuus est ieroboam cum regnasset, xx. et duo-
bus annis. Porro ieroboam regnavit in iuda quod
pertinebat tribum iuda et beniamin, xl. et vnus
annus erat cum regnare cepisset, et xvj. annis re-
gnavit in bethsa. Sed iudas populus ille pec-
cauit contra dominum: et fecit sibi aras statuas et lu-
cos super excelsa montium, Sed effeminati fuerunt
in terra iuda, et cultores abeles enitratu natu-
ra vel actu: sicut legitur de hieraphath, Offen-
susque dominus suscitavit

Achias vidit in spiritu
tuum proculcantem ius-
tum bonum: et perdit
sacerdotes conculan-
dos a populo et salo-
moni perdidit quod euertere
durus esset a mulieribus
et sepulchrum est in terra silice
silon.

Achias quod est sacrum, et
phanum quod est templum
quasi sacrum templum.

quis fecit ieroboam rex scilicet erea. Habuit autem
ieroboam uxores xvij. concubinas quoque xxx. et na-
ti sunt ei filij xvij.

filie vero xl. Reliqua
ieroboam scripta sunt in
libro verborum dierum
regum iuda Opera
eius prima et nouissi-
ma scripsit semetipsum propheta, et mortuus est ier-
oboam: et sepultus in civitate david, et regna-
uit pro eo filius eius abia.

Incidentia.

In diebus ieroboam latinorum septimum rex fuit
silon achis siue filius egypti. Refert herodo-
tus susac regem egypti multas gentes sibi sub-
iugasse: et quasdam sine plectro cepisse. In sub-
sannatocis quoque in statutis earum quod triumphanti pre-
rebat genitalia mulierum insculpsit: significans
eas euitatas esse. Refert quoque ethiopes et phe-
nices ab egyptiis didicisse circumcissionem.

De abia. Caplm. XXXI.

Citur in octavo

I decimo anno regni ieroboam regna-
uit abia super iudam. Tribus annis
regnavit in hierusalim nomine matris eius maacha
filia thamar filie absalon. Et ambulavit in
omnibus peccatis patris sui. Et factum est pro-
phetum inter ieroboam et abiam in loco quod voca-
tur mons amorreorum, et habuit abias contra-
spem victoriam inestimabilem. Et mortuus est
abia, et sepelietur eum in civitate david, et regna-
uit asa filius eius pro eo. In anno xx. ieroboam
regnavit asa super iudam, et xl. et vno anno re-
gnavit in hierusalim. Nomen matris eius, id est
aule maacha. Et nota quod ieroboam et ieroboam
dicuntur coregnasse xvij. annis, et postea abia
coregnavit ieroboam tribus annis, et sic imple-
ti sunt xx. anni regni ieroboam. Non ergo in xx.
anno ieroboam cepit regnare asa: ut dictum est,
sed potius in xxj. quod per synecdochem dicitur.
Dicit enim abia regnasse tribus annis: eo quod re-
gnavit duobus annis: et in parte quadam ter-
tij, et in reliqua parte eiusdem tertij anni ce-
pit regnare filius eius asa, id est in vicesimo an-
no regni ieroboam. Vniuersi modi contrarietates
sepe occurrunt in sequentibus: quarum quedam
determinant per synecochem. Vel quod equaliter
conregnauerunt quousque filij cum patribus: ut
post dicemus. Que pro determinari non possunt
vicio scriptorum ascribuntur.

Historia Libri

De asa & regibus israel: nadab & baasa & bela,
Capitulum XXXII.

Gitur asa fecit

rectū corā dño sicut dauid pa-
ter eius: & abstulit effeminatos
de terra, & sordes idolorū, & maacham matrē
suā amouit ne esset princeps in sacis priapli,
& subuertit specū eius, & simulacrū turpe cō-
bussit in torrente cedron: excelsa tamē nō abs-
tulit. Porro nadab
filius ieroboam re-
gnauit sup̄ isrl: an-
no secūdo asa regis
iuda. Hic p̄t̄ quia
ieroboā in p̄ncipio
xxij. anni & regni sui
mortuus ē. Hic an-
nus fuit secund⁹ re-
gni asa, & regnauit sup̄ isrl̄ duob⁹ annis. id ē
vno anno: & aliqua parte alter⁹ anni. Nam
pars anni vocat̄ ann⁹ p̄ synecdochen: sicut
dicit̄ in euāgelio christ⁹ p̄dicasse trib⁹ annis
& dimidiō: vbi pars dimidiij anni vocat̄ di-
midius ann⁹. Sepe etiam fit e contra: vt to-
ta summa tēporis noie p̄tis sue vocet̄ p̄ sy-
necdochen: vt ibi. Hoc cū, d. esset annorū ge-
nuit̄ sem. cū tñ esset noe, d. & duorū annorū.
Hec duplex synecdoche plurimū occurrit i
sequentib⁹. S; hec dicta sufficiant. Nadab
p̄o ambulauit in vijs p̄is sui q̄b⁹ peccare fe-
cit isrl̄. Qui cū obsideret iebethon vrbē p̄b̄
listinorū insidiatus est baasa inter fecit eum: &
regnauit p̄ eo anno tertio asa regis iuda. & p̄-
cussit oēm domū ieroboam iuxta verbum
achse silonit̄, & regnauit in iherusa. xxiiij. an-
nis: nō tñ cōpletis. Et erat bellū inter asa et
baasa cunctis dieb⁹ eorū. Porro asa, x. anno
regni sui percussit sariam regē ethiope plaga
grādi: q̄ irruerat in terrā iuda Et redeūt asa
a victoria occurrit azarias p̄beta dicens v̄s
etiam sibi a deo p̄cessam: q̄ legitima eius
seruabat. Tunc scripsit asa in omnē prouin-
ciam vt omnes legitima diligēter seruaret̄.
Baasa p̄o rex israel
peccauit corāz dño
ambulās in vijs ier-
oboaz & vltra: & ve-
nit ad eū hien p̄pha
filius anani dicens
Hec d̄t domin⁹, et

Aiunt hebrei asa cō-
minuisse idolū i pul-
uerem: & clam sparsit
se in torrentē cedron:
q̄d vt palam fieret ex
aqua ignis processit
domino.

Flota q̄ iste baasa nō
fuit de genere ierobo-
am: q̄ in regib⁹ israel
nō semp̄ successit fili-
us patri sed raro.
Regnū p̄o iuda nū-

altauit te d̄ puluere: q̄ excessit genus suū:
tu aut̄ ambulasti in q̄ semper filius suus
v̄s ieroboam: & in cessit patri,
multis peccare fecit
s̄t̄ populū meū, & ideo demetam posterora
tua: & faciā domuz tuā sicut domū ieroboā,
Pro his tñ nō quieuit baasa: sed ascēdit i iu-
dā, & edificauit rama. xl. stadis a hier̄ in cū:
q̄ asa rex iuda videret se artatū: tollēs aurū
& argentū d̄ domo dñi & de domo regia mis-
sit illō p̄ suos suos ad benedab regē syrie in
damaſco dicens. Fedus fuit inter patrē meū
& patrē tuuz, & inter me & te. Peto vt iritum
facias fedus q̄d habes cū baasa vt recedat
a me. Et ad quiescēs benadab misit eterctū
in ciuitates isrl̄. Qd̄ audiens baasa interm-
isit edificare rama, & reuersus ē in iherusa. Rex
aut̄ asa misit in oēm iudā dicens. Nemo sit ex
cusatus. Et tulerūt lapides & ligna d̄ rama:
& munuit de eis d̄ rex asa gabaa & maspha.
Et venit ad eū hien p̄pha, vel vt quidā vo-
lunt anani pater hien: arguens eū q̄ relicto
dño spem posuerat in regē syrie: & misit euz
rex in neruū p̄pter q̄d in tēpore senectutis
doluit pedes. Et mortu⁹ est & sepul⁹ in ciui-
tate dauid. Et regnauit iosaphat fili⁹ eius p̄
eo. Sub asa fuit octau⁹ rex latinorū siluius
capis. Verūtamē adhuc eo viuēte: descēdit
fm̄ quosdā hien p̄pha ad baasa regem israel
arguendū: & occidit eum baasa. Mortuus
est q̄ baasa & sepul⁹ in iherusa. Occisus ē aut̄
vt d̄t iosephus a creone cōmilitone suo. Et
regnauit p̄ eo in iherusa filius eius hela āno
xxvj. asa regis iuda. Et regnauit sup̄ isrl̄ duo-
bus annis. id est anno & parte anni. Qui cū
recūberet in domo arsa prefecti sui: percussit
eū temulentū zamri seruus suus dur medle
partis equitū. Percussit q̄z oēm domū baa-
sa iuxta verbū hien prophete.

De zamri & amri. Capitulum XXXIII.

Anno vicesimo

et. vij. asa regis iuda reguit zam-
ri in iherusa septē dieb⁹. Porro et
erctus isrl̄ obsidebat iebeth d̄. Qui cum au-
disset zamri occidisse regē p̄stituit sibi regē
amri q̄ erat princeps militie in castris anno
xxvij. asa. Ascendit ergo amri & omnis israel
cū eo: & obsidebat iherusa. Timens aut̄ zam-
ri fugit in domū regiam: & succēdit se cū ea.
Tunc diuisus est p̄lis israel, & dedia para

Regum Tertii

sequeretur thebni et media pars amri. Et duravit hec sententia tribus annis et plus, tamen amri, qui regnabat: et prevaluit amri, et interfecit est thebni, anno, xxxi, a sa regis iuda, et regnavit amri super israel plene, et xii, annis regnavit. Et prima electioe sua in thersa regnavit septem annis: et emisit a somer duobus talentis argenti motis parte in quo erat civitas mareon: et reparavit eam et imposuit ei nomen samareon, quia a somer et mareon que grece dicitur samaria, et in ea posuit sedes regni quam prius fuerat in thersa. Et fecit amri malus coram domino: super omnes Samaria est nomen qui fuerunt ante eum civitatis et regionis: ut et mortuus est et sepultus hic apparet. Et regnavit achab filius eius, pro eo anno, xxxviii, a sa regis iuda. Hic forte patet vitium scriptorum Regnavit enim amri pater achab, xii, annis ut dicitur est, et cepit regnare anno, xxxi, regni a sa: qui regnavit, xl, et vno anno, et ita a sa mortuus est adhuc amri vivente. Verum est autem quod dicit iosephus, quod sam regnate iosa phat filio a sa cepit regnare achab. Tamen determinationem que habet fieri solet in fine regum ponemus.

De achab et sezabel et helia.

Capitulum, xxxiiii.

Regnavit achab

achab super israel, xx, et duobus annis.

Tamen iosephus dicit, xx, annis et duobus mensibus. Nec sufficit achab ut ambularet in viis ieroboam: sed introduxit idola gentium in israel, et duxit uxorem sezabel filiam mezbabal regis sidoniorum, et edificavit in samaria phanum et altare baal: et adoravit eus. In diebus eius reedificavit abiel de bethel iericho. Cuius poneret fundamenta eius: mortuus est abiram filius eius primogenitus. Cuius portus muniret: mortuus est segub novissimus filius eius iuxta impactionem ioseph. Et misit dominus heliam tebbitem de habitatoribus galad ad achab. Qui ait ad regez. Vivit dominus deus israel: cuius respectu sto: si erit annis his ros et pluvia: nisi iuxta verba mea. Apertus est pestis est. Vel ponit si pro non. Et querebat achab animam helie. Qui fugit ex precepto domini: et latuit in torrente carith: qui est contra iordanem. Coram autem deferebat ei panem et carnes mane et vesper: et bibebat de torrente. Post dies

aut aliquot siccat est torrentis. Non enim pluerat super terram. Et ait dominus ad heliam, Vade in sarepta sidoniorum. Preceptum enim tibi mulier vidue ut pascat te, et erat sarepta virs modica inter tyrum et sidonem. Sed et silva iuxta vrbem sarepta dicebat. Cuius venisset helias ad portam civitatis: apparuit ei mulier vidua colligens ligna. Cuius quesisset ab ea poculum aque: addidit etiam ut afferret ei buccellam panis. Que respondit se non habere nisi pugillum farine in hydria et paululum olei quo conspergeret eam: et panem ex ea factus comederet cum filio suo, sed post deficiente cibo tabesceret. Ad quam helias ait. Noli timere, fac mihi panem subcinerum panem: tibi et filio tuo facies postea. Hec enim dicit dominus Hydria farine non deficiet: nec lechabit olei minuet: donec pluat super terram. Fuitque helias apud viduam tempore aliquo. Post hec mortuus est filius mulieris. Que dixit ad heliam, Cur ingressus es ad me vir dei ut rememorarentur iniquitates mee. Imagis apparent ex contrario equitatis tue, et ideo interficere filium meum. Et posuit helias puerum super lectum suum in cenaculo superiorum: et expandit se super eum tribus vicibus: et clamavit ad dominum: et reuixit puer. Que recta piens mulier ait. Plene cognovi quoniam vir dei es tu. Hunc puerum tradunt bebrei fuisse ionam prophetam.

De sacerdotibus quos interfecit Helias.

Capitulum, xxxv.

Est tertium annus

annus ariditatis et famis: dixit dominus ad heliam. Vade ostendere achab ut dem pluvia super terram. Erat autem famis vehementis in samaria: cuius etiam meminuit menader in gestis sidoniorum. Et habebat achab procuratorem domus sue abdia: qui cum interficeret sezabel prophetas domini: abscondit, et portus in duobus speluncis quinquagenos, et pavit eos pane et aqua: propter quod postea spiritu prophete donatus est. Ad quem dixit achab. Descendam ad puales: et queram pabula equis et mulis: et dividerunt sibi regiones. Vade currit autem helias ab die in via dicens. Vade dic domino tuo. Adest helias. Et ille. Quid peccavi. Quando nuntiabo achab: adest helias: spiritus domini asportabit te in locum quem ignore: et non inuenies te achab interficiet me. Servus autem tuus timet dominum ab infancia sua. Et ait

Historia Libri

belias. **U**niuit dominus: qz hodie apparebo achab. Et vocat achab p abdiam occurrit helie z ait. Tu ne es ille q turbas isrl. Qui respodit. Non ego turbauit. sed z tu z domus patris tui. q relinqueres dnm secuti ests baal. **U**eritame grega ad me oem isrl in montem carmeli: z pphetas baal. cccc. qnqginta z pphas lucor. cccc. q comedut de mensa te zabel. Et gregati sunt ppls z pphete in monte carmeli. Et ait helias ad populum vsqz claudicatis in duas partes. Si dominus parum vestroz deus est: sequimini illu. si aut baal: sequimini eu. Non respodente aut populo inult helias. Ego sum h solus propheta dni: z pphete baal multi. Den nobis duo boues: illi eligant bouem vnu cui frusta ponent super ligna igne no supposito: et ego faciam similiter de altero boue. Ipsi inuocabut deos suos z ego deum meu: z qui exaudierit dando igne de sublimi ipse sit deus. Et placuit ppls ppositio helie. Cunctas sacerdores baal fecissent qd dixerat: inuocabat baal a mane vsqz ad meridiem: z transibant altare qd fecerant: z incidebant se iuxta ritum suum lanceolis: ita vt sanguine pfunderent. Demones enim plurimum delectantur oblatioe sanguinis humani: et illudebat eis helias dices. Et altate clamore: forte deus vester dormit. aut cuz aliquo alio loqr: aut in diuerso rio est. Et dixit helias ad populu. **A**ccedite. Et psente populo curauit altare domini qd destructu fuerat. id e destruxit altare eoz: et mundauit locu vt ibi faceret altare nouu coram dno. Et tulit. xij. lapides iuxta numeru tribuu isrl. z edificauit ex eis altare in nomine dni israel. Et fecit aqueductu in circuitu altaris p duo loca. Et ligna supposuit z membra bouis. pcepitqz afferri aqua forte d maris vicino: z effudit sup holocaustu z ligna. Et facta e terna effusio aque vsqz ad impletioe ne aqueductus: ne forte putaret arte magica de visceribus terre suscitasse igne. Et clamauit helias ad dnm in auribus ppls. Dne deus patrum nostrorum exaudi me hodie: vt discat populus iste: qz tu es dñs ds. Et descendens ignis d sublimi vorauit holocaustu z ligna z lapides: puluerem et aqua que erat in aqueductu lambens. z adorauit ppls z ait. Dns ipse est deus. Et mandante helia apprebederunt omo prophetas baal: z duxerunt ad torrente cyson. z interfecit eos sibi helias. Et ait ad achab. Ascende z comede an descensum pluue. Et comedere achab: helias ascendit verticem carmeli: z pronus in terra capite inclinato inter genua orabat: z ait ad pueru suu. **U**ide contra mare si ascendat nubes. Erat enim aer serenuissim. Et ait puer. Non est qcqz. Et misit eu septies. Septima aut vice ascendebat nubecula de mari: exeresces vsqz ad bois qntitate. Et ait helias ad achab. Descende cito in tezabel ne te occupet pluua. Et ecce conuenbrati sunt celi: z nubes z ventus z pluua facta est gradis. Festinauit at achab in tezabel. z facta est manus dni sup heliam: z cur rebat ante achab donec intraret vrbem. Quis accepisset tezabel que fecerat helias pphetis suis indignata misit nuncios ad helia dices. **D**ec faciat mihi dñs z hec addarnisi cras. **S**icut in salutationibus verbum ppter multu affectu no ponit vt q vit intelligatur ita in huiusmodi locutionibus demonstratiu pnomem ponit: vt quicumqz etiam malum sibi accidere precetur nisi hoc fiat.

Des: puluerem et aqua que erat in aqueductu lambens. z adorauit ppls z ait. Dns ipse est deus. Et mandante helia apprebederunt omo prophetas baal: z duxerunt ad torrente cyson. z interfecit eos sibi helias. Et ait ad achab. Ascende z comede an descensum pluue. Et comedere achab: helias ascendit verticem carmeli: z pronus in terra capite inclinato inter genua orabat: z ait ad pueru suu. **U**ide contra mare si ascendat nubes. Erat enim aer serenuissim. Et ait puer. Non est qcqz. Et misit eu septies. Septima aut vice ascendebat nubecula de mari: exeresces vsqz ad bois qntitate. Et ait helias ad achab. Descende cito in tezabel ne te occupet pluua. Et ecce conuenbrati sunt celi: z nubes z ventus z pluua facta est gradis. Festinauit at achab in tezabel. z facta est manus dni sup heliam: z cur rebat ante achab donec intraret vrbem. Quis accepisset tezabel que fecerat helias pphetis suis indignata misit nuncios ad helia dices. **D**ec faciat mihi dñs z hec addarnisi cras. **S**icut in salutationibus verbum ppter multu affectu no ponit vt q vit intelligatur ita in huiusmodi locutionibus demonstratiu pnomem ponit: vt quicumqz etiam malum sibi accidere precetur nisi hoc fiat.

Defuga Helie z vocatione Hellel
Capitulum XXXVI.

Timens helias

E fugit i berabee. z dimisit sibi pueru suu ionam vt tradit: z solus intravit in desertu via vni diei. Et sedens subter vnam iuniperu. orauit vt moreret ibi: dicens se no esse meliore. id e digniore vna partibus. vt illi pdit ipse viuere exoptaret: z puerus se obdormiuit. **T**uc angelus dni tetigit eu dices. Surge comede. Et ecce ad caput eu erat subcinerici panis z vas aque: z comedit z bibit: z rusu obdormiuit. Et suscitauit eu angelus scdo dices. Surge comede: granis eni tibi restat via. **J**osephus tñ dicit angelu no excitasse eu: s3 aliquem. Et comedit helias z ambulauit in fortitudo die cibi illi. xl. diebus z xl. noctibus vsqz ad monte dei ozeb: in q apparuit dñs moysi i rubo. Et misit sibi helias i peluca. Et ait dñs ad eu. **Q**uid habes helia

Regum Tertii

Qui rēdit, Zelat? sum aduersus israel, p te. Na altaria tua destruxerunt, pphetas tuos occiderunt, z relictus sum ego iol? z querūt aīam meā: z aufugl, Et ait dñs ad eū, Egre dere z trāsibit dñs corā te, Tria tamen pñs us visibīliter trāsierūt: in quibz nō trāsīuit dñs. Primo ergo trāsīuit ventus fortis cōz terēs petras: s; nō in vēto dñs Scōo trāsīuit cōmorio terre: sed nō in ea dñs. Tertio trāsīuit sibilus aure tenuis: z cū eo domin? Et operuit bellas vultū suū pallio: z sterit ī ostio spelūce. Et dñs trāsīēs dicit ad eum, Quid hic agis helia, Et respondit ei sic, z supra Et dixit dñs ad eum, Reuertere p desertam z vade in damascū: z in vltionē meī inunges azabel regē sup syriam: z hieū siliū nant regem sup israel, heliseū autē filiū sa phat d abela inunges prophetam, p te: z isti tres interficiēs idolatras de isrl: alios azabel: alios hieū: alios helise? : z relinqūā mī hi in isrl septē milia viroz: quoz genua non sunt curuata baal: nec osculati sūt man? el?, Et nota q bellas nō aliter vnxit azabel: nisi q p dicit per heliseum eum regem futurū, hieū s; nec ipse nec helise? inunxerūt: s; vnus pphetaz mī sus ab heliseo: heliseū vero non vnxit, nisi q pallium suūz posuit sup eū. Non em in lege ngebāl, nisi rex et sacerdos, Profect? ergo helias inuenit, rñ, viros arantes in, rñ, iugis boum: quoz vn? erat heliseus: z posuit bellas palliū suū sup eū: z cōtinuo pphetauit helise? : vt ait ioseph? Et currens post heliā ait, Osculer ozo te patrē meū z matrē meā z sequar te, Et reuersus mactauit par boum: z coris illud in lignis aratri: z dedit escas ptribulibz: z surgens secutus est bellam z ministrabat ei.

De pma obsidione samarie.

Caplm. XXXVII.

De reo benadab

rex syrie obsidebat samariā hñs secū, xxxij. reges, z misit ad achab in samariā dicens, Si vis vt recedā a te:

cras hāc eadē hora mittā suos meos: z omne qd placuerit eis tollēt d domo tua: z d domibus fuoz tuoz: etiam vxores z liberos, Et inijt achab p silū cū senioribz, Qui dixerunt Nō ad hēscas illi, Et rēdit achab nūchs benadab, Dicite dño meo, Dia q iussit in me o cio facere possū, hāc autē rem facere nō possū scz de vxoribz z libe, Et indignat? benadab remisit ad eū dicens, Hec faciant mibi dñ: z hec addant: si suffecerit puluis samarie pugillis oīs ppli mei q seqt me Samaria habebat iter? terrā pene muris eqlez: z ē sensus Tāta mecū est multitudo: vt si singlī lapides vnū vl stiptē vel cespitē cōportauerint tātū extruēt aggerē q equabit muris samarie z terre in? posite: z ita ex equo pugnabūt vobis cū, Et rēdit rex isrl, Dicite ei, Nō gloriē ac cinctus eque vt discinctus, Et ē sensus, Ad huc es accinct? armis: z res est in pendulo, Noli g gloriari q si tā victor sis z discinct? armis depositis, q, d, nō p gloriari sic pliatoz sic victor, vel fm altā lram Nō gloriē eq ac cinct? atqz discinctus, q, d, Ante victoriā nō pōt gloriari accinct? multitudine: nec discinctus, i, est carēs multitudine, quia sepe pauci vincūt multos, Porro benadab cum regibz suis bibeat in ymbra culis: z ait seruis suis Circūdate ciuitatē, Cūq; expugnarent eā tē munit achab nimis, Et ecce vn? ppha pfortauit eū michēas vt qdā tradidit: z ait, Hec dicit dñs Ego tradā oēm hāc multitudinē ī manu tua hodie: vt scias q ego sū dñs, Et ait achab, Per quē, Qui rēdit Per pedissequos pncipum putnciarum, Et ait achab, Quis erit dux eoz, Qui rēdit, Tu, Et inuenit achab fili os pncipiū, cc, z xxxij, z egressus ē cū eis, Cū qz nūciatū cēt benadab q egressi essent de samaria, misit ī occur sū eoz viros dices Sine ad pacē siue ad plū venerit: apphēdite eos viuos, Filij s; pncipiū pcusserūt eos: vnus quisq; virū q ptra se veniebat, Et fuit exercitus syroz: z egressus israel percussit equos z currus z syriam plaga magna, Tunc accessit ppheta ad achab dicens, Confortauit te dñs: vide qd facies ei, Sequenti anno accessit rex syrie cōtra te, q, d, Necesse ē tibi vt habeas dñm ppiū, Tunc dixerunt serui benadab ad eū, Dñ montū sunt dñ eoz: z pugnamus cū eis in montibz, z ideo vicerūt nos, Pugnemus g in campestribz vbi dñ eozum nihil possunt: z obtinebim? eos, Tu autē fac

Historia libri

verbū hoc Amone ab exercitu reges: qz ins
entes sunt: z pone principes p eis. z instaur
ra numex pugnatoy quos ante habuisti
De victoria Achab. Ca. XXXVIII.

Gitur post annū

venit benadab cū exercitu ī affec:
q̄ est in campestribz. Porro filij
israel castrametati sunt cōtra eos: quasi duo
pariū greges capriarū. Syri autē replenerāt
terram: z dixit vnus vtr̄ dei ad achab. Quia
dixerūt syri de montū dñs est: z nō yalliū.
Tradā eos in manu tua. Et direxerūt acies
ex aduerso septē diebz. Septima autē die p
cussi sunt d̄ syris centū milia peditū. z reliq̄
fugerunt in affec. z cecidit murus sup eos q̄
remanserāt. Benadab autē fugiens in ciuita
tē: latuit in cubiculo qd̄ erat intra cubiculū.
Seruū autē ei⁹ timētes ne supueniret achab
z nemini parceret. z scientes reges israel de
mentes: accinxerūt lūbos suos saccis. z po
nentes funiculos in capisibz venerunt in oc
cursum achab dicētes. Seruū tuū benadab
dicit. Vinit oro te anima mea. quasi diceret.
Quācunqz mulctā imposueris: suscipiā eā p
anima mea. Qui r̄dit. Si adhuc vinit: fra
ter me⁹ ē. id ē factū cū eo fed⁹. Qui rapicētes
verbū ex ore eius. q. p omine festinātes ad
duxerūt benadab ad eū. Et leuauit eū achab
secū in curru suo: z dixit ad eū benadab. Ci
uitates q̄s tulit pater meus a patre tuo: red
dam tibi. Fac tibi plateas in damasco. id est
forū rex venaliū: sicut fecit pat̄ me⁹ in sama
ria. Cūqz federati essent redierūt ad pp̄tia.
Tūc micheas dixit ad sociū suū in spū. Per
cute me. At ille noluit. Qui ait. Quia nō au
disti vocē domini: cū recedes a me percutiet te
leo. Qd̄ factū est. Inueniēsqz altez v̄rum di
xit ad eū. Percute me in capite. Qui vulnera
uit eū. Tūc p̄beta mutato vultu asperione
pulueris z sanguinis clamauit ad regem in
via. Cū essemus in pl̄lo adduxit v̄r yn⁹ cas
priūm suū ad me dicēs. Custodi istū q̄ si la
psus fuerit: erit aīa tua p aīa ei⁹. id est eris s̄
uus mibi p eo. aut talentū argēti mibi appen
des. Lū autē verterē me huc atqz illuc: subito
nō cōparuit. Et ait rex. Iudiciū tuū ē qd̄ ipe
decreuisti: alterutrū necesse est facies ei. Tūc
lota facie agnitus est p̄beta a regez ait. Hec
dicit dñs. Quia dimisisti v̄z blasphemū di
gnū morte: erit aīa tua p aīa ei⁹. id ē ipe te i

terficet. Et iratus rex p̄phete iussit eū clausū
custodiri: z venit in samariā.

De vinea Naboth. Ca. XXXIX.

Oro Naboth

p̄ israhelites habebat vineā iuxta
palatiū regis. Et dixit ad euz rex.
Da mibi vineā tuā: vt faciā in ea hortū oleo
rū: daboqz tibi p ea vineā meliore. vel p̄ciūz
Qui respondit. Propitius sit mibi dñs: ne
dem hereditatē patriū meoz tibi. q̄si diceret.
Non possū. Hereditas relicta est mibi a pa
tribz: vt relinquā eam posteris. Et p̄tristat⁹
rex piecit se in lectū: z nolebat comedere: z cō
forauit eū iezebel dicens. Equo animo esto
ego dabo tibi vineā naboth. Et sep̄sit secre
to l̄ras ex nomie achab: z anulo ei⁹ signatas
z ad iudices iezebel misit: vt p̄uentū facerēt
z ieiunaret: tanqz dei iudiciūz facturi: z sum
mitterēt testes aduersū naboth q̄ dicerēt. Be
nedixit naboth deūz rege. id ē male dixit em
hebreū idioma. z iudicātes reum mactat⁹
lapidarent. Et factū est ita. z lapidat⁹ est na
both extra ciuitatē iezebel. Cūqz accepisset
achab de morte naboth: descendebat in vine
am vt possideret eā. Et occurrit ei helias thel
bites dicens. Hec dicit dñs. Occidisti: in ius
per z possidisti. Hebreus habet. Occidisti
post hec hereditabis. In loco B in q̄ lineē
canes sāguinē naboth: labēt qz sāguinē tuū
id est in eadē regiōe. Nō em̄ itelligēdū est in
eodē loco singularitē. Qui r̄dit. Num inue
nisti me inimicū tibi. i. q̄re inimicatis mibi.
Et ait helias. Eo q̄ venūdat⁹ sis diabolo vt
faceres malū corā dño. Propterea demeter
dñs posteriora tua: z dabit domūz tuā sicut
domū ieroboā z baasa. Sz z de iezebel dicit
dñs. Canes comedent iezebel in agro ieze
bel. Achab ergo timens valde scidit yestem
suā z operuit se elicio: z dormiuit in sacco: et
ambulauit demisso capite. Et ait domin⁹ ad
heliā. Quia humillat⁹ est achab corā me nō
inducā malum B in diebz eius. sed in diebz
filij sui. Forte dimissum est ei peccatum: p̄pter
psentē iusticiā. Transierunt igit tres anni: si
ne bello inter syriam z israel: p̄pter sedus qd̄
interāt. Interim autē iosephat rex iuda ac
cepit vxorem filio suo iozam athaliam filiaz
achab z iezebel. z per affinitatem confedera
ti sunt rex iuda z rex israel. Tūc descendit io
saphat ad regem israel videndū: z eo psente

Regum Tertii

dicit achab seruis suis. Nostra ē ramoth q̄
est in galaad: cur negligimus eam tollere de
manu regis syrie. Et ait ad iosaphat. Veni
es ne mecū ad p̄cellādū in ramoth galaad.
Qui respōdit. Sicut ego: ita et tu. populus
meus p̄ls tuus. Sed queram? hodie ob
secro f̄monē dñi. et asciti sunt baal, p̄phete cir
citer, cccc. Quibz rex ait. Ibo in ramoth ga
laad ad pugnandū an quiescā. Qui dixerūt.
Ascende et dñs dabit eaz in manu regis. Et
ait iosaphat. Num ē hic propheta domini.
Lui achab. Remāsit vnus micheas filius
hiemla. s̄ odī eū: qz nō p̄betat mihi bonū.
Putabat reliq̄s occisos a iezabel. Tūc petē
te iosaphat vocat? est micheas. et hortabat
eū nunctus: vt bona regi diceret sicut et aliq̄.
Qui r̄ndit. Vult dñs: qz q̄dcūq; dixerit mi
hi dñs h̄ loquar. Porro in pseudopphetis
erat sedechias ferēs cornua ferrea: et dicens
ad achab. Hec d̄t dñs. His vētilabis syriā:
d̄dec deleas eā. i. h̄ signū do tibi: qz vētilabī
syriā. Tūc quesitū achab a michea idipsum
q̄ d̄siterat ab alijs. Qui r̄ndit. Ascēdet tra
det eos dñs in manu regis: non tñ dixit q̄s
vel cur? regis Lui achab. Adiuuro te vt non
loq̄ris nisi q̄d vez ē in noīe dñi. Tūc ait mi
cheas. Vidi isrl̄ d̄sp̄sus q̄si ones sine pasto
re. et ait mihi dñs. Non habent isti domini
reuertant. Et intelligēs achab qz p̄diceret ei
se moritur: dixit ad iosaphat. Vides qz nō
p̄betat mihi bonuz. Tūc addidit micheas.
Vidi dñm sedentē. et angelos assistentes ei
bonos a dextris. malos a sinistris. et ait. Quis
decipiet achab vt ascēdat et cadat in ramoth
galaad. Hoc em̄ exigebant merita ei. Et di
xit vn̄ a sinistris. Ego ero sp̄s mēdar i ore
p̄betarū ei. Cui dñs. Decipies et p̄ualebis.
Tūc sedechias percussit micheā in maxillaz et
ait. De ne dimisit sp̄s dñi. et locut? est tibi
Cui micheas. Vltim? es qm̄ absconderis in
cubiculo: tanq̄ dep̄hensus in mendacio. Et
vidit sedechias regē belstrātē: et p̄fortauit eū
dicēs secreto. Hic si esset p̄pha aruisset man?
mea: sicut man? ieroboā. Sed et locut? est cō
tra bellam q̄ p̄dicit te moriturū vbi mortu?
est naboth. Tūc rex p̄cepit icarcerari micheā
vsq; ad reditum suum.

De Josaphat. Caplm. XL.

Ascenderunt igitur

cur cum exercitu duo reges in ra

moth galaad: et iosaphat erat in stola regali.
Lui achab deferens erat in habitu militari:
vel ne cognosceret a syris. Rex enim syrie p̄
ceperat p̄ncipibus belli: vt reliquos non cu
rantes solius achab sanguine querent. Et
p̄pterea impetu facto pugnabant cōtra iosa
phat. Qui enim exclamasset p̄vocans seruos
intellegerunt syri nō esse achab: et cessauerūt
ab eo. Vnus autē diriges sagittā in incertum
percussit achab inter pulmonē et stomachū: et
fluebat sanguis in sinū, id est in interiora cur
rus: et p̄ p̄cones reuocat? est exercitus a bel
lo. Fortuus est autē achab et delatus est in
samaritā: et sepultus ibi iuxta domū eburneā
quā edificauerat. Et dum lauarent mulier
cule currū et habenas in piscina samarie lin
xerunt canes sanguine eius: iuxta verbū he
lie: et regnauit ozochias filius eius p̄ eo. Por
ro iosaphat rediens occurrit hieui filius anani
arguens eū qz ip̄o p̄buisset auxiliū. Josaphat
p̄o regnauit in hierlm̄. Triginta q̄nq; anno
rū erat cū regnare cepisset. et xxxv. annis regna
uit. Cepit autē regnare anno. lxxij. achab regis
isrl̄. Sed et h̄ oritur questio d̄ collatione: q̄s
oēs post librū regū separatim d̄scutiemus.
Et ambulauit iosaphat in vijs asa patris sui
Anno siquidē tertio regni sui p̄cepit p̄nci
pibz et sacerdotibz regni sui: vt pagantes p̄
singulas ciuitates docerent pplm̄ legē moy
Porro amonite: moabite: et arabes: irruerūt
in iudā circa engaddi. Et orante iosaphat in
tēplo vt legūt in paralipomenon confortante
eā iaziel filius zacharie p̄pha dicens. O iuda et
hierusalem nolite tē
mere: cras egredie
minis dñi et ierobis
cū Et egressus perc
sit hostes et fugauit
Cunq; diriperet isrl̄
castra hostium tribz
diebus: dixit locū il
lū cōuallē b̄ndictio
nis et habuit dei cep
cor rectum cui dño.
Sed et reliq̄as effemi
natorz abstulit d̄ tra
vez tamē excelsa nō
abstulit: et adhuc ser
uiebat edō regi iuda in tributo. Vnde qz io
saphat classes in ophir p̄pter aurū q̄ cōfracte
sūt i asiongaber. Hāc p̄fractōem p̄dixerat et

Nota qz iudea q̄nq;
dicit tota terra iudeo
rū vt ibi: ignotū iudea
dei. et not? i iudea d̄s.
Quandoq; iudea d̄z
tñ tribus iude et ben
samin: fm qz dicit qz
roboam regnauit sup
iudam. ieroboaz sup
israel. Quandoq; sola
tribus iude iudea d̄
cū vt ibi. Iudeaz hie
rusalē nolite tē

Historia Libri

elizer ppha filius dodan futuram: qz iosaphat fecerat fedus cū ochozia. Et mortuus est iosaphat, et sepultus in ciuitate dauid, et regnauit p eo iozam filius eius.

Incidentia.

Sub iosaphat non? latinoz rex fuit siluius carptenus, decimus siluius tyberius: a q siluius dicitur est tyberis: q prius albula dicebatur, vnde decimus siluius agrippa.

Sequuntur tituli capitulorum in historiam

Regum quarti.	
De ochozia rege israel.	cap. j.
De raptu helie.	cap. ij.
De sale helisei.	cap. iij.
De tribu regibus qui obsederunt regem moab.	cap. iij.
capitulum	cap. iij.
De supabundantia olei.	cap. v.
De suscitacione filij sunamitis.	cap. vj.
De colo qntidiz supabundantia panu.	cap. vij.
De naaman.	cap. viij.
De securi z acrisia syrozo.	cap. ix.
De scda obsidione samarie.	cap. x.
De fame septē annoz z pegrinatione mulieris sunamitis.	cap. xj.
De morte benadab.	cap. xij.
De iozam rege iuda.	cap. xiiij.
De ier. filijs achab z eozū morte. z de morte helie.	cap. xiiij.
De athalia z ioas.	cap. xv.
De gazophylatio.	cap. xvj.
De obitu helisei.	cap. xvij.
De amasia z ioas rege israel.	cap. xviij.
De ieroboā rege isrl: z amos ppha.	cap. xix.
De ozia.	cap. xx.
De zacharia z sellum et manaben.	cap. xxi.
De initio captiuitatis decē tribuū.	cap. xxii.
De ionathā.	cap. xxiiij.
De acham.	cap. xxv.
De captiuitate decē tribuū.	cap. xxvj.
De ezechia.	cap. xxvij.
De signis triū ānoz q pdixit esaias.	cap. xxviii.
De fuga sennacherib.	cap. xxix.
De regressu solis.	cap. xxx.
De morte ezechie.	cap. xxxi.
De manasse z obitu esaias.	cap. xxxii.
De morte manasse.	cap. xxxiiij.
De amon z iostia.	cap. xxxv.
De hieremia.	cap. xxxvi.
De inuentione deuteronomij.	cap. xxxviij.

De morte iosse.	ca. xxxvij.
De ioachim vel ioachas.	ca. xxxviii.
De nabuchodonosor et morte ioachim.	ca. xxxix.
capitulum.	ca. xl.
De sedechia.	ca. xli.
De laguncula testea.	ca. xliij.
De pma obsidione hierlm.	ca. xliij.
De scda obsidione hierlm.	ca. xliij.
De fuga sedechie capta vrbe.	ca. xliij.
De incēdio tēpli z vrbis z godolia.	ca. xlv.
De morte sedechie.	ca. xlvj.
Sedatio ptrarieratū.	ca. ca. xlvij.

De ochozia rege israel. Capitulum primū historie regum quarti.

De ochozia

Pas filius achab regnare cepit in samaria: anno. xvij. iosaphat z duobus ānis regnauit: z ambulauit in vijs patris z matris suę: puenaricatus est moab in israel. id est recessit a tributo eius. Ceciditqz ochozias p canebolum cenaculi: z egrotauit: z misit nuncios q consulerent beelzebub deū accaron: de infirmitate sua. Iosephus dicit misit ad deū accaron muscam: z misit dominus helia in oes Beelzebub deū accaron. Quis ait eis. Nūqđ non est deus in israel vt eatis ad deum accaron. Quāobrem non pserget ochozias: sed morietur. Cūqz rediissent nūcij ad regē et dicerent se redisse p hmoi phibitione que sitis ab eis de habitu vni q apparuerat eis. Qui dixerunt ei. Vir pilosus est: et zona pellitca accinctus. Qui ait. Helias est: z misit rex qnquagenariū cū suis quinquaginta armatis vt vocarent heliam: v' inuitū traherent. Et ait quinquagenarius helie sedenti in vertice montis. Homo dei rex pcepit vt descēdat. Qui respondit. Si homo dei sum descēdat ignis de celo: et deuoret te et tuos. z sic factū est. Misit quoqz rex aliū qnquagenariū cuius fuit: qui similia locutus est: z similia passus. Destinauit quoqz tertiu qnquagenariū: qui credidit fuisse abdtas: q curuās genua corā helia ait. Obsecro vt miserearis aie mee et froru meoz. Et ait angelus ad heliā. Descēde cū eo ne timeas. Qui descendit ad regem et ait.